

Blz. 2 Van de redactie

Uit de vereniging:

Blz. 2 Dak boven ons hoofd
Blz. 3 Boeiende lezing over de Bokkenrijders op 26 april a.s.
Blz. 4 Presentatie 'Zal ich dich 'ns get zègke' op zaterdag 26 november 2011
Blz. 8 Excursie pannenfabriek Monier op 3 november 2011
Blz. 9 St. Elisabethshof in het Leudal
Blz. 10 Kerstwandeling 2011
Blz. 12 Lezing: Soldaten voor Napoleon op 31 januari j.l.
Blz. 13 Wie helpt met het opbouwen van een geluidsarchief?
Blz. 13 Jaarprogramma Maas- en Swalmdal en MHVS 2012
Blz. 14 Wandelingen Swalmdalgidsen en kanotochten 2012
Blz. 14 Programma IVN De Steilrand 2012

Overige artikelen:

Blz. 14 Kroniek van Swalmen, oktober, november en december 2011
Blz. 16 Wandelnetwerk Knopen lopen in de gemeente Beesel
Blz. 16 Ommetje Natuurlijk Asselt
Blz. 19 Wilgeketjes
Blz. 20 Flora en fauna (22)
Blz. 22 Van hot nao haar door 't Zjwaams Waordebook (21)
Blz. 23 Het ontstaan van de Beeselse Harmonie
Blz. 27 Heijerkepelke
Blz. 28 Inleijing: euver Sjlechtermaan, Karel de Grote, Wodan en Noah ...(1)
Blz. 29 Euver Sjlechtermaan kóm ich neet oetvertèld
Blz. 32 Uit de oude doos

Foto's aangeleverd door:

Hans Simons	blz. 5-7, 10, 11, 14, 15, 19, 21, 21
Jos Killaars	blz. 8
Thei Derks	blz. 12
Bart Lintjens	blz. 15
Wiel Luys	blz. 16
Annie en Harry Cuypers	blz. 17, 18
Archief Pierre Claessen	blz. 25, 26
Pentekeningen Piet van Buggenum	blz. 27, 28
Archief Wim Geraedts	blz. 29
Archief Johanna Cox-Geraedts	blz. 32

Van de redactie

Voor de omslag van Biejeingezeumerd 2012 koos de redactie voor een viertal zichtbare herinneringen aan menselijke activiteiten in het verleden in ons werkgebied.

De prehistorische bronstijdgrafheuvel aan de Kroppestraat in Swalmen maakt deel uit van een groter complex van dergelijke heuvels in de omgeving. Het zijn aarden wallichamen waaronder zich een graf of urn bevond. De heuvels werden in 1938 en 1969 aan uitgebreid archeologisch onderzoek onderworpen en geschat op ± 3500 jaar oud.

Het zogenaamde Noormannenpoortje in het kerkje van Asselt is een bij de restauratie in 1917 dichtgemetselde oude toegang van de kerk. Er is Romeins bouw materiaal voor gebruikt zoals dakpanfragmenten en ronde rode terracotta tegels die deel uitmaakten

van de pilaartjes voor de vloerverwarming (hypocaustum).

De kronkelige muur van het oude kerkhof in Beesel-Ouddorp werd in 1697 geheel opnieuw opgebouwd uit veldbrandsteen. Erbinnen bevond zich een 12e eeuwse kerkje dat eveneens aan vernieuwing toe was. In 1740 al moest de muur gerestaureerd worden, omdat ze "op veul platsen om verre viel". Op de muur groeit de zeldzame gele helmbloem.

Het Grietjensgericht op de grens Beesel/Swalmen aan de Prinsendijk is de oude rechtsplaats van de gemeente Beesel. Het rad dat hier in 2011 geplaatst is op een gerestaureerde grafheuvel is een door scholieren van VMBO-Broekhin gemaakte replica van een rad dat hier gestaan heeft in 1662. Op deze plek werd ± 360 jaar geleden het Beeselse meisje Grietje Giesberts terechtgesteld.

Uit de vereniging:

Dak boven ons hoofd

Allereerst onze dank aan de redactie dat men ons, na het verstrekken van de deadline, toch nog de gelegenheid heeft gegeven om de leden het volgende onder de aandacht te brengen.

Na een reeks van jaren heeft Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal de bovenverdieping van het pand Willem Limburg in Reuver moeten verlaten. In ons vorige verenigingsblad waren we nog overtuigd dat we in een korte tijd over een moderne, vervangende verenigingsruimte zouden kunnen beschikken. De inkt was echter nog niet droog of de 'ja maars' of de 'zo hebben we het niet bedoeld' en de 'dat hadden we niet gedacht' dienden zich aan.

Om een lang verhaal kort te maken: we hebben nu een tijdelijk onderkomen gevonden in het parochiekantoor van de St. Lambertusparochie te Reuver. Hiervoor zijn we het kerkbestuur zeer erkentelijk. Midden in Reuver, goed bereikbaar, ook voor mensen die wat minder goed ter been zijn en die bijvoor-

beeld gebruik maken van een rollator of rolstoel.

Het parochiekantoor ligt aan de Pastoor Vranckenlaan 6 en is gemakkelijk te vinden. Tussen de achterkant van de Lambertuskerk en de zijkant van het voormalig klooster ligt een steeg. Aan de Past. Vranckenlaan staat bij de ingang van die steeg een blauw straatnaambordje met Processiestraat en een wit bord met Parochiekantoor. Na enkele meters ligt aan de rechterhand de ingang. Het kan dus niet missen. Het parochiekantoor beschikt over een grote ruimte waar naast onze verenigingsavonden ook andere activiteiten gehouden kunnen worden. Veel glas zorgt voor openheid, contact met de aangrenzende tuin en –ook niet te versmaden– een ruime mate aan lichtinval. Deze locatie heeft voor ons echter ook een beperking. Omdat we geen wanddecoraties kunnen ophangen of vitrines kunnen plaatsen, is het er moeilijk om ons eigen gezicht te laten zien. Wel hebben we een voorziening kunnen treffen om onze boeken en documentatie hier onder te brengen zodat die op de vaste verenigingsavond geraadpleegd kunnen worden.

U herinnert zich nog ons depot uit het Willem Limburghuis? Dit bleek zo omvangrijk dat we het slechts extern konden onderbrengen. Het grootste

gedeelte bevindt zich in de kelder van VMBO Bisschoppelijk College Broekhin aan de Parklaan in Reuver. Een ander deel van onze inventaris wordt tijdelijk opgeslagen in een schuur (Heideheim) van Twan Niessen, van een van onze leden. Vanaf deze plaats hiervoor onze erkentelijkheid.

Kortom, alles is toch nog op zijn pootjes terecht gekomen. Maas- en Swalmdal heeft weer een dak boven het hoofd. Deze tijdelijke oplossing geeft ons de tijd om in rust te kijken naar een lange termijn-oplossing voor onze huisvesting. We richten ons daarmee op Reuver omdat die plaats centraal in ons werkgebied ligt. Komende tijd zullen we actief op zoek gaan naar een permanent onderkomen. Als we met een of meer andere verenigingen een plek kunnen vinden die daarvoor perspectief biedt dan zullen we dit heel serieus overwegen. Daarnaast heeft ook de gemeente Beesel aangegeven actief met ons te willen meedenken waar zich wellicht een mogelijkheid zou kunnen voordoen. Als ook jullie, de leden dus, met ons willen meedenken, goed om je heen kijken en luisteren in de samenleving, dan kan het onderhand toch niet anders, of we vinden

ook voor Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal een passende verenigingsruimte.

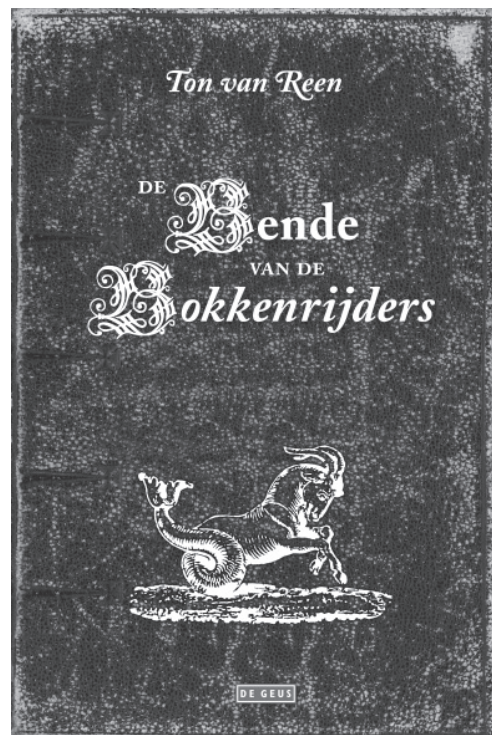
Als deze regels worden geschreven is net het besluit genomen dat de Elfstedentocht niet doorgaat. In Friesland klinkt dus geen: "t Giet oan'. Voor ons echter is nu het definitieve besluit genomen om te verhuizen. We hebben lang in onzekerheid gezeten maar nu kan, met een knipoog naar de Friezen, eindelijk de verlossende uitspraak worden gedaan: 'Veur gaon draan!' Als dit verenigingsblad bij u in de brievenbus zit, dan is de verhuizing in volle gang of heeft juist plaats gevonden. Verdere berichtgeving volgt, maar nu al zijn jullie van harte uitgenodigd om het nieuwe verenigingslokaal te komen bekijken: op de vaste maandagavond of bij een andere verenigingsactiviteit. Te denken valt bijvoorbeeld aan de lezing over de Bokkenrijders op 26 april. Het ging niet van een leien dakje maar geruststellend is de gedachte: Maas- en Swalmdal is weer onder dak! Nieuwsgierig? Kom eens kijken.....

Henri Smeets
namens het bestuur

Boeiende lezing over de Bokkenrijders op 26 april a.s.

De bokkenrijders spelen nog altijd een grote rol in de verbeelding van de mensen. Nog steeds worden er verhalen verteld over Nolleke van Geleen, over Geerlingh met de dode hand, Schinderhannes, Jan de Lichte en de Bende van Baekeland. Maar vooral over Joseph Kirchhoffs, de bekendste kapitein van de bokkenrijders. Volgens sommige historici was hij de grootste leider van de armen, die in opstand kwamen tegen de rijken die hen onderdrukten. Tijdens zijn bewegende leven groeide de chirurgijn uit Kerkrade uit tot de bekendste en meest gevreesde aanvoerder van de grootste bende van hongerlijders, struikrovers en rechteloze mensen. Besmet als hij was door de boeken van Rousseau en de andere schrijvers van de Verlichting, kwam hij op voor de onderdrukte mensen en vormde hij een bijna militair optredende bende. Helaas is hij met zijn mannen te vroeg in de pan gehakt. Ze werden opgehangen, gevierendeeld, levend verbrand of stierven op het rad.

De bendes van de bokkenrijders ontstonden vooral door de grote hongersnoden in de achttiende eeuw. Om sterk te staan zouden ze een verbond met de duivel hebben gesloten. In het volksgeloof werd de duivel vaak als een bok met horens afgebeeld. Bij bijeenkomsten die de bokkenrijders 's nachts hielden, zouden ze als zinnebeeld van hun verbond met de duivel een beeldje van een bok

op tafel hebben gezet. Het zou zijn gesmeed van het goud van uit kerken geroofde kelken en monstransen. 's Nachts zouden de bokkenrijders zich op de rug van bokken door de lucht verplaatsen. Waren het echte misdadigers? Iedereen die in de gewelddadige achttiende eeuw niets had, werd voor galg en rad geboren. Vooral hongerige mensen en verschoppelingen eindigden hun leven aan de galgen die overal in Nederland, België en Duitsland groeiden als strohalmen.

In zijn lezing vertelt Ton van Reen over de opkomst en ondergang van de bendes, en over hun invloed op het leven in de achttiende en de negentiende eeuw. Om het verhaal aanschouwelijk te maken, toont hij tijdens de lezing een veertigtal grote platen in kleur met afbeeldingen van de onderwerpen waarover hij spreekt.

Kortom, het belooft weer een zeer boeiende avond te worden.

De lezing wordt aangeboden door Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal in samenwerking met de MHVS Swalmen.

Datum: **donderdag 26 april**. Aanvang 20.00 uur. Toegang voor leden gratis en aan niet-leden vragen we een bijdrage van 3 euro (inclusief koffie). **Door vooraf te reserveren bent u zeker van een plaats. Want vol = vol.**

Bij de vorige lezing hebben we ruim veertig mensen moeten teleurstellen omdat alle stoelen bezet waren. Dus wacht niet te lang!

Let op!

De lezing vindt plaats in het parochiekantoor te Reuver. Hoe te vinden? Ga in Reuver naar de Pastoor Vranckenlaan, ga direct voorbij de kerk linksaf. Tussen de kerk en het voormalig klooster ligt een goed verlichte steeg met de ingang naar ons verenigingslokaal. Het gebouw is prima toegankelijk (ook voor rollators en rolstoelers). Voor info en reserveringen: Henri Smeets 0475-502241 (na 18.00 uur) of via mail tot vier dagen vóór de lezing: h_smeets@hotmail.com.

Presentatie 'Zal ich dich 'ns get zègke'

Als zaterdag 26 november 2011 om 14.30 uur een veertigtal genodigden, waaronder de familie Van Buggenum, voorzien is van koffie en een stuk vlaai, opent MHVS-voorzitter Toine Wuts de bijeenkomst. Hij heeft als voorzitter de eer om alweer de aftrap te geven voor een heuglijk feit: de uitgave van het Zjwaams gezèkdesboek. Het lijkt wel of de geschreven wijsheid uit Boukoul moet komen; in 2005 de uitgave van het Zjwaams waardeboek op initiatief van Henk Meuffels, en vandaag dan een vergelijkbaar waardevol document over de gezegdes, dat nu voor eeuwig is vastgelegd voor Swalmen, Boukoul en Asselt. Deze keer is Harie van Buggenum de initiator. Mocht Harie nog zijn twijfels hebben gehad of het boek wel op tijd klaar zou zijn, kwaliteit heeft zijn tijd nodig, aldus Toine. Hij heeft het boek al even in kunnen kijken en gezien dat het een plezier is om in dit boek te lezen. Je moet er wel diep bij nadenken. Verder heeft hij geconstateerd dat er veel Nederlandse spreekwoorden kennelijk

van het Zjwaams zijn afgeleid. Hij filosofeert nog bij uitdrukkingen als 'mit losse henj fietse' en de uitdrukking 'zoepe wiej 'ne kaetellepper' roept bij hem herinneringen op aan zijn reizen naar India. Omdat dat beroep hier is uitgestorven zullen we in de toekomst misschien gaan zeggen 'zoepe wiej 'ne posbode of 'ne kapper. Wat we ook echt moeten lezen is 'aafkloppe op óngevèrf hout'. Dan krijgen de tafels ook weer rust, aldus Toine, die het woord graag aan oud-streektaalfunctionaris Pierre Bakkes wil geven.

Omdat ook alle andere sprekers hun verhaal, vaak doorspekt met uitdrukkingen, in het dialect houden, zullen verder in dit verslag de meest karakteristieke teksten letterlijk in het dialect worden weergegeven. Met dank aan de sprekers die hun teksten welwillend ter beschikking stelden.

Pierre houdt zijn verhaal op speciaal verzoek van Harie, maar natuurlijk wel in het *Mofers*.

Dames en hieëre

Väöl miense meine det bekans alle spraekwäörd en

oetdrökkinge specifiek veur éin plaats zeen. Det is neet zoea. De meiste kómmen in e groeat gebied veur. Dao zeen waal specifieke plaatselike spraekwäörd en oetdrökkinge. Meestal gaon die den euver get waat op anger plaatse neet veurkump. Es se de bestaondje wordebeuk mit spraekwäörd en oetdrökkinge bekieks, blik det de meiste stökskes taal dezelfde zeen. Dao is dôks get versjil in woordkeus. 't Meiste versjil zitj inne klanke: die kómme in Limburg per plaats dôk op anger plaatse inne wäörd veur. Of dao zeen bepaoldje versjiensele die waal of neet veurkómme; b.v. mouillering (veurbeeld-veurbeeldj).

Spraekwäörd en oetdrökkinge zeen paeper en zaat van eder taal.

Tale die neet of neet vööl opgesjreve zeen of waere, höbbe net zoea vööl spraekwäörd en oetdrökkinge es tale die waal dôk gesjreven waere. Alle tale höbbe trouwens 'nen tied gadj det ze neet gesjreven wore.

Woróm höbbe tale dergelik taaleige?

- Óm die taal baeter aan te laote kómme bie de huerder. Veurbeeldj: 't Is vööl spannendjer óm neet te zègke 'Ich höb versjrikkelijke koppjen' meh 'Ich höb 'ne kop wie 'nen tujerhamer'. Es se wits waat 'nen tujerhamer is, wits se dalik wie se dich veuls. Anger veurbeeldj: 't is vööl verbeeldender' es se zaes 'Bös se inne kèrk gebaore?' es: 'Doe lieëts altied de deure achter dich aope'. Nag ein: 'Plank in 't gaat!' klink

banaal, mer 't is 'n vööl steviger opdrach es 'Doot de deur 'ns toe!'

- Óm die taal baeter te kónne ónthaje. Pakkendje taal vergitj me neet zoea gaw.

- Ómdet 'n deil miense groeat plezeer draan höbbe óm mit häör taal te spele. In spraekwäörd en oetdrökkinge zitj 't begin van dichte!!! Welk spel zitj dan in spraekwäörd en oetdrökkinge?

- Riem op 't inj. Mit meine besjeet d'r zich èns eine..

- Beginriem. Door waer en windj gaon.

- Sterke beeldspraak. Ze euver de klote kriege.

- Midderiem. Nieks oppe róbbe höbbe.

En waat maak 't book van Harie zoea bezónjer? Harie is 'ne echte kinner van 't Zjwaams plat, mer ouch van alderlei ómstenj wo-in 't Zjwaams gebroek waert. Hae is 'ne gebaore vertèller, 'ne óngerhajendje sjriever en emes dae de taal eigezinnig analyseert. Det zuus se bievoorbeeldj in 'Veur daag en dauw'. Hae zitj taegeneuver dich ane taofel en maak dich op allerlei aspecte vanne taal attent: of 'n oetdrökking ech Zwaams is, in welke ómstenj ze gebroek wuurt, of dao taengespraak in zitj en of dao homonymie (geliekklinkend woord mit 'n afwiekende beteikenis: geit-geit) in zitj.

Pierre Bakkes feliciteert tenslotte de vereniging en Swalmen met zo'n schrijver en met deze uitgave.

Dan is het tijd voor het eerste muzikaal intermezzo van 't Truupke. Hun woordvoerder Ferdi Cabbolet vertelt dat zij het verzoek om nog eens samen op te treden na meer dan tien jaar van afwezigheid niet zomaar naast zich neer konden leggen en voor deze Boukoulse aangelegenheid de knómmele nag mer 'ns biejein höbbe gegoedj. De köp zin verajerd, de

bólheudjes neet meer te vinje, de nondejukes zitte te sjtrak en waat hiej sjteit is d'r nag van euvergebleve (8 personen).

Hij vindt het jammer dat dhr. Bakkes al weg is vanwege andere verplichtingen, want hij had hem graag verteld dat de uitdrukking 'Dat is niet in de haak' toch echt een Boekkoelse 17e eeuwse oorsprong heeft, nl. 'Det is neet inne Haok'. En die verwijst gewoon naar iets dat niet in De Haok (vochtig bosgebied ten zuidwesten van Boukoul) is te vinden. Hij licht alle liedjes nog wat toe, ook de persoon die de solo zingt, legt een link naar het gezegdenboek en besluit telkens met de yell: 'Koupe det boek'.

Als eerste *De Boekkoel bloes*, waarin de Kwekkert zich thuisvoelt ondanks drempels en de aanwezigheid van dassen. Daarna wordt in de *Midlifecrisis*, penopauze, 't lot van de man bezongen: *van macho weer truuk nao mikkeman. 't Zin zien eige vleu die 'm biete*, zo wordt er gezegd over de solist. Naar aanleiding van 'Vrouwluujhenj en paerstenj die moge neet sjtilsjtaon' kwam 't Truupke tot de keuze van 'Hennekwekeriej' 'n lied over oma die een losse cent erbijscharrelt en *opa dae dealt inne sjtruukskes bie Baptis*.

Riky Simons houdt namens de redactie een toespraak waarin zoveel mogelijk gezegdes uit het boek zijn verwerkt en waarin ze een kijkje geeft in de redactiekeuken: *Waat lachde veur ós dök nej kepot bie dae kal wie kook waat veur ónger uig kregge; en det gaajde Harie waal*.

Mer miense, 't woor alweer 'n kirkewerk wo veur ós mit besjeftigde want dao woor nag heel get aan te sjoestere: dao móste nag puntjes oppe i gezat, sjtreepkes oppe ó, komma's geplaatst, tikfuitjes d'roetgehaold, achter de eigelikke beteikenis haer-geganje, wäörd van plaats gewisseld, zinne sjerper geformuleerd, veurbeelde toegevoog, wäörd waere vervange.

En dao höbbe veur ós danig achter módde sjterte (det is meutje doon óm get vaerdig te kriegge). Dit boek zoj gènne zeik op eine reek waere, (det is get waat nieks veursjtèlt) ofsjoon d'r heel get sjaele zeiver in waert verkoch, 1½ blaad stróntj en mer leefs

2½ blaad euver de vót! Sommige van ós vónje 't daoróm mer 'n vèttig book...

Harie heel ós de wits waal bie, ós waerde drek de haam ómgehange es veur óm de veerteen daag biejeinkwome. Hae woog es 80-jäörige 't oetkómme van zien book gaer nag zelf mitmake, en hae haaj 't toch neet allein gedaon veur de klote van erm luuj (get doon wo se nieks aan höbs).

Veur haope det de luuj d'r vää wil en ammezasië van zólle höbbe, veural ouch dit oetgelaëze gezelsjap hiej. Geneet van sjoon Zjwaamse gezèkdes wie: Mit meine besjeet d'r zich 'ns eine, of: Dae leut zich veur 'ne sent ein breem doorre vót riete, en: Gank reipe ómme kios. Vraag uch mit Harie aaf: Waat krieg emes aan dae ze d'n dram aandoon en waat gebeurt d'r es ze emes de daeke aafdoon. Waat kries se es d'r eine opnäöker waert oetgedeild of es se waers oetgesjtökkerd? Zeuk 't uch op in dit book en gebroek die sjoon gezèkdes zo veur en nao 'ns.

Dan is het toch echt tijd om de eerste exemplaren uit te gaan reiken. Het allereerste is natuurlijk voor Harie, die daarmee 'vereeuwigd wordt in de galerij der grote namen', aldus Toine. De foto van dit moment spreekt voor zich. Dan mag ook de rest van de redactie een exemplaar in ontvangst komen nemen: Johanna Cox-Geraedts, Paul van Dael, Els Janssen-van Avesaath, Henk Meuffels, Wiel Meuffels en Riky Simons-Julicher. Het bestuur heeft

zich gerealiseerd dat de redactie toch wel erg veel tijd in dit boek heeft gestoken en biedt de leden met hun partners een etentje aan op een later tijdstip. Nog wat eerste exemplaren gaan naar Hans Simons voor het opmaakwerk van omslag en boek, Cris Vries voor de leuke illustraties (*waat woor d'r eerder, de tekening of 't gezèkde*), wethouder van cultuur Wim Kemp en caféhouder Thijs op den Camp. Wat er met het exemplaar gaat gebeuren, dat voor de bibliotheek in Swalmen bedoeld is, is nog niet duidelijk.

Harie van Buggenum wil zelf ook nog graag een woordje spreken:

Wiewaal det 't neet gebroekelik is óm bieje 'n gelaegeheid es dees mit raekene te beginne, wól ich det toch èns doon, den höb ich alvas ein aanwerk en innegang ei paar wäörd gebroek die bezig zin verlaore te gaon; ich bedoel daomit wiewaal en aanwerk.

Waat det raekene betruf: zo es ederein wèt, mer dao inne regel neet wiejer bieje sjtilsjiteit, waert 't verledede van eine miens van zien toekoms aafgetroch, en det waert van menuut toet menuut biegehaje, zodes se dao gènne daag aan kóns foetele. Det beteikent det emes mit vääöl verledede neet vääöl toekoms meer euverhaet, en ich höb heel vääöl verledede.

Ómdet mien toekoms nieks meer veursjtèlt, haaj ich mich den ouch dökker mit 't verledede bezig, en wen ich den zón 78 jaor truuk gaon inne tied, den kóm ich terech inne eerste hêlf vanne veurige eew, doe bön ich al begós mit mich zo noe en den èns ei wäördje plat te lere. Det zal in 't begin waal neet te versjtaon zin gewaes, mer det is oppe doer toch get baeter gewaore. Es ich aannum det ich d'r ein klein viefteen jaor euver gedaon zal höbbe óm det plat

ei bietje ónger de knie te kriege, den beteikent det, det 't plat waat ich geleerd höb, 't plat is waat hiej óngeveer 65 jaor geleje gesjpraake waerde, en det is ei groot versjilj mit waas se op vandaag heurs. Det plat van doe höb ich mich tegooj inne ore geknuip.

Harie ten voeten uit. In het vervolg van zijn betoog vertelt hij over zijn lagerschoolperiode en over zijn voorliefde voor taal en rekenen (*dao kós se get mit en det wore den ouch de vakke wo ich aard aan haaj*). Zijn gevoel voor taal is altijd gebleven en toen hij ruim 50 jaar later las dat er 'n Zjwaams waardeboek uitgegeven zou worden en er ontbrekende woorden werden gevraagd, was hij dan ook een van de eersten die hierop reageerde met een hele voorraad nog toe te voegen woorden. Met als gevolg dat hij binnen de kortste keren gevraagd werd om lid te worden van de woordenboekredactie. Toen het woordenboek klaar was, vond hij dat er toch nog een en ander ontbrak en sinds 2006 treffen we in het MHVS-verenigingsblad de rubriek 'Van hot nao haar door het waardeboek' aan, een rubriek vol speelsigheden, serieuze zaken en knip-oogjes naar het verleden, zoals de redactie zijn geesteskind heeft getypeerd. Maar dat was kennelijk niet genoeg: Harie was intussen ook begonnen met het verzamelen van gezegdes en het zelf verzinnen van teksten daarbij (*oppen aard wie die sjriefsels veur 't heemkundeblaedje, ei bietje sjepeels, mer waal kloppend*). Aanvankelijk had hij er 500, maar dat aantal groeide uit naar ruim 1700. Heel blij was hij toen het bestuur van de MHVS groen licht gaf voor de uitgave ervan als boek. Hij hoopt dat de lezers veel plezier gaan beleven aan 'Zal ich dich 'ns get zègke' en misschien levert het ook nog

een bijdrage aan het in stand houden van ons dialect, want dao is 't ouch veur bedoeld.

Tenslotte bedankt hij alle betrokkenen voor hun moeite, mer veural al die insjrieverers die 't aangedörf höbbe óm 't inteikenformulier in te völle en zich zo óngezeen get kochte mit 't vertroewe det 't aanne verwachtinge zól völdoon.

Dan volgt het tweede muzikaal intermezzo van 't Truupke: in 'De Geitebreier' krijgen we te horen hoe het een geitebok in de liefde verging. *Det woor eine erme klood, hae misde eine poot.*

De volgende twee solisten in *Marietje* kunnen zingen als 'n möstegaal. Möstegaal? Koupe det boek! *Marietje* gaat voortvarend te werk om een vent aan de haak te slaan. Iedereen is blij als ze er eindelijk een heeft: *Noe zink in koor de ganse tent, gelökkig Marie haet eine vent.* En tenslotte een speciaal voor *Harie* geschreven nieuw nummer, want veur 't bèste paerd vanne sjtal, zo aad es *Methusalem*, *Harie* dus en dao mót 'n sjtandjbeeldj veur kómme:

'T ORAKEL AAN DE ZJWAAM

H'rie dae krieg ein brónze beeld in Zjwame oppe brök. Toereloereloereloerelo

En Nepomuk waert aafgeveurd, dae bringe veur den trök. Toereloereloereloerelo

H'rie zorg veur sjpektakel, ós Boekkoelse orakel, de voedstervader van 't Zjwamer plat.

Hae sjteit noe op die leuning, de óngekroonde keuning,

dae haje ze in Zjwame gaer gehad.

En dan is het de hoogste tijd dat iedereen zijn of haar bestelde boek(en) af kan komen halen en bekijken, vindt ook voorzitter Toine Wuts, waarmee hij het officiële gedeelte van deze middag sluit.

Riky Simons-Julicher

Excursie pannenfabriek Monier 3 november 2011

Onder leiding van Guus Killaars namen leden van de Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal deel aan een excursie in de kleiwarenfabriek Monier te Tegelen.

St. Elisabethshof in het Leudal

In Biejeingezeumerd 2011-4 stond een foto van MHVS-secretaris Gerard Jonkman uit 1994, waarop hij een overdracht tekent. Het verhaal van het vervolg.

Achttien jaar geleden heeft Staatsbosbeheer het gebouw St. Elisabethshof in het Leudal in erfpacht gegeven aan de toenmalige gemeente Haelen. Voor Staatsbosbeheer heeft Gerard Jonkman de erfpachtovereenkomst ondertekend. Voor de gemeente Haelen werd dat gedaan door de burgemeester. Daarna heeft de gemeente het deel dat Restaurant St. Elisabethshof is in ondererfpacht gegeven aan de familie Baetsen. Het andere deel is in ondererfpacht gegeven aan de Stichting St. Elisabethshof. Deze Stichting heeft er een streekmuseum en educatief centrum ingericht. Staatsbosbeheer exploiteert de naast gelegen parkeerplaats en beheert het natuurgebied Leudal.

Achttien jaar later wordt mij nu gevraagd om daarop terug kijken en te beoordelen hoe nadien de ontwikkelingen zijn geweest. Het hele complex fungeert nu als het bezoekerscentrum van het Leudal. Dit is de centrale plek in het Leudal waar bezoekers parkeren, hun wandeling door het Leudal starten en deze afsluiten in Restaurant St. Elisabethshof. Vele zondagmiddagen zitten het terras en het Café-restaurant helemaal vol. Het is de huiskamer van het Leudal.

Het streekmuseum, annex educatief centrum heeft zich ontwikkeld tot het informatieve deel binnen het Bezoekerscentrum St. Elisabethshof. Men richt zich met de activiteiten op een breed scala van natuurinformatie, educatie, milieuvorlichting en cultuurhistorie. Er worden tentoonstellingen op dit gebied georganiseerd. Veel wandel- en fietsactiviteiten worden aan het publiek aangeboden. Er fungeren tal van natuurgidsen die het publiek de natuur laten beleven en kennis overdragen. Jaarlijks zijn er verschillende manifestaties in de sfeer van natuur en lokale geschiedenis. En duizenden leerlingen starten hier voor de natuureducatie in het Leudal.

Is het nu helemaal een succesformule gebleken? Zeker als het gaat om het restaurant. Zeker als het gaat om de natuureducatie voor leerlingen van de basisscholen. Wat betreft het aantal volwassen bezoekers, is de belangstelling op zo'n plek beneden verwachting en beneden de maat. Enkele duizenden per jaar. Dat kunnen er meer zijn. Ter vergelijking: de nabij gelegen Leumolen of St. Ursulamolen van Staatsbosbeheer heeft veel meer bezoekers, die even binnenlopen en de sfeer van een rustieke watermolen willen proeven. In het bezoekerscentrum St. Elisabethshof hebben het bestuur en de vrijwilligers dus nog de uitdaging om de aantrekkelijkheid voor het publiek te vergroten.

Er is onlangs een nieuw bestuur aangetreden, dat deze uitdaging ter hand wil nemen. En dat is natuurlijk geen geringe opgave. Bezoekerscentra waren vroeger bij uitstek de manier om kennis van een natuurgebied te krijgen. Daarna waren bezoekerscentra vooral gebouwen van waaruit activiteiten werden ontwikkeld. Momenteel zijn bezoekerscentra helemaal gericht om mensen de natuur buiten te laten beleven. Maar daar heb je nu geen echt gebouw meer voor nodig. Met de moderne media kun je alle informatie over een gebied al thuis bekijken, en via de i-Phone zelfs gewoon buiten in het bos. De techniek heeft de statische gebouwen en tentoonstellingen ingehaald. Wat kunnen bezoekerscentra dan nu nog betekenen? Het kan vooral een plek zijn waar mensen elkaar ontmoeten, een plek waar mensen en organisaties samenwerken om natuurbeleving goed mogelijk te maken, en ook een plek voor de lokale cultuurhistorie. Tevens kan het een organisatiepunt zijn voor toerisme en recreatie. Voor al deze vormen van ontmoeting en activiteit heb je flexibele, multifunctionele gebouwen nodig, laagdrempelig en uitnodigend.

Uiteraard kan ik iedereen aanraden een bezoek te brengen aan het Leudal en te genieten van de natuur van de beekdalen. Zo'n tocht af te sluiten met een bezoek aan de St. Elisabethshof, met v্লাai op het terras van de St. Elisabethshof. En zelf dan daarover ook een oordeel te vormen.

Gerard Jonkman

Kerstwandeling 2011

'Geen weer' was het, Tweede Kerstdag 2011. Wat een verschil met vorig jaar, kerst 2010, toen de wereld zo prachtig wit was. Een heel andere natuurbeleving zou de kerstwandeling worden, maar evenzogoed lieten ruim 70 wandelaars zich erdoor inspireren.

Verzamelpunt was Herberg de Bos, 14 uur stipt. Als altijd trad Frans Tegels op als gids, dit jaar bijgestaan door Johan Arts, regiomanager Noord Limburg van Bosgroep Nederland (www.bosgroepen.nl). Reden voor deze assistentie: zijn deskundigheid t.a.v. alle werkzaamheden in de bossen die, vanwege de kaalslag, de wenkbrauwen van de wandelaars hier en daar al omhoog hadden doen gaan. De eerste toelichting op het omvangrijke saneringsproject gaf Johan nadat we vanaf de Kroppestraat de weg volgden langs de meanderende Swalm, richting het Natuurwandelpad.

We hielden stil tussen fijnsparren en Douglas-sparren, waarvan alleen de boomstronken nog over waren. Op dit nu nog rommelig en modderig grondstuk zouden weer loofbomen gaan groeien, zo legde Johan uit, zoals deze hier van oudsher thuis horen. Want dat is de insteek van alle werkzaamheden

van de Bos-groep: de natuur terugbrengen in zijn originele staat, met minder indringers van elders. De Bosgroep werkt in opdracht van de gemeente Roermond, in goede harmonie met de beheerders van kasteel Hillenraad die ook dergelijke renovatiewerkzaamheden verrichten elders in en rondom Swalmen. Het Waterschap bevordert dat de Swalm weer zijn natuurlijke weg gaat volgen, en ook daarmee stemt de Bosgroep de werkzaamheden af.

De wandeling over het Natuurwandelpad had ook een ander karakter door het kapwerk. De Swalm was over grotere trajecten te zien en de knuppelbruggetjes die voorheen verborgen bleven in het groen waren nu overzichtelijk. Wel glibberig door de regen en de groene aanslag, maar de kerstwandelaars waren voorbereid: goed schoeisel, respectvolle tred.

Uitleg volgde bij een laag gelegen rooiveld. In het verleden, rond 1900, waren er bomen geplant voor handelsdoeleinden, op *rabatten*, verhogingen tussen slootjes. De bomen zijn nu weg, het terrein is enigszins geëgaliseerd, en er vormt zich weer een plas waar voorheen de Swalm meanderde. De zeggekorfslak moet zich er weer thuis gaan voelen. Tja... de bomen, het bos, het wordt node gemist, en niet alle wandelaars knikten meteen instemmend.

Verder ging de wandeling, het bos in aan de overzijde van de Bosstraat waar zich grafheuvels be-

vinden van mensen uit enig oosters land (*of waren het toch gewoon onze eigen voorouders, Johan?*). Mannen met het hoofd naar het westen begraven ('beducht voor de vijand die ze tegemoet gaan') en vrouwen met het hoofd naar het oosten ('vasthoudend aan hun thuisland'). De historische details, summier als ze waren, gaven genoeg stof tot praten. De gerechtsplaats met de grotere grafheuvels waar misdadigers gehangen zijn, sloegen we over. Er wachtte een spannendere plek: onder aan de voet van de Bosberg is de locatie van het Grietjens Gericht. In detail vertelde Frans over de zeer bedenkelijke mores van de middeleeuwen. Hoezeer konden vrouwen slachtoffer zijn. Grietjes ernstig geschonden lichaam werd ten exempel tentoongesteld op het rad, dat als monument op de heuvel staat. Ten exempel voor wie?

In het besef dat in elk geval in ons land en in deze tijd de ratio heeft gewonnen, concentreerden de wandelaars zich vervolgens op de inhoud van 15 flessen Glühwein en 5 pakken Chocomel. Een proost op de kerst en op de Milieu- en Heemkundevereniging die dit weer prima geregeld had! Terugwandelen richting Herberg de Bos bleek weer dat de natuur niet zo maar zelf kan worden wat zij 'van nature' zou willen. Zonder ingrijpen zou het bos de overhand gaan krijgen op een terrein dat 'half open heide' als natuurlijke bestemming heeft. Zo contradictoer is het: de mens moet ingrijpen om de natuur zo natuurlijk mogelijk te laten zijn.

Over de linten en markeringen verhaalde Johan Aarts. Hoe zij de bosbouwers helpen bij het wel of niet rooien van bomen, en hoe rekening te houden met bijvoorbeeld mierenhopen en jonge aanplant. Imposante stapels boomtoppen langs de kant van de weg bleken te zullen terugkeren als groene energie. Dat zijn de hedendaagse inspanningen; een stuk minder grimmig dan de inspanningen waaraan Poolse en Russische krijgsgevangenen ten onder gingen, terwijl ze de loopgraven en tankgrachten groeven door ons prachtige bos, in de Tweede Wereldoorlog. Een uiteindelijk ongebruikte linie...

Er is veel werk verzet in het bos, in het verleden en heel recent, en er komt nog meer. Johan vertelde over graafwerkzaamheden t.b.v. gastransport vanuit Groningen richting Schinnen. En zo kan de geschiedenis zich herhalen: volgende generaties zullen met de kerstdagen door het bos lopen, samen met een gids, die hen uitlegt hoe de natuurlijke staat van het bos zal worden teruggebracht na menselijke ingrepen in 2012, 2013. Na 2,5 uur eindigde onze wandeling weer bij Herberg de Bos. Niet alleen was het heel interessant, het was ook heel gezellig. Leuk om al wandelend mensen te ontmoeten, een ware kerstactiviteit! Veel dank aan de organisatoren!

Annelies Lucas

Lezing: Soldaten voor Napoleon

Op 31 januari werd door Joost Welten uit Rucphen, auteur van de boeken; 'In dienst voor Napoleons Europese droom' en 'Met Napoleon naar Moskou', een lezing gegeven over de militaire dienstplicht tijdens de Franse bezettingstijd.

Deze lezing vond plaats in het verenigingslokaal van Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal in Reuver en werd aangeboden door drie samenwerkende heemkundeverenigingen: Heemkundige Kring Tegelen, MHVS Swalmen en Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal.

Voor deze lezing was een grote belangstelling, zo groot zelfs dat het verwachte aantal ruimschoots werd overtroffen.

Door het gebrek aan ruimte konden velen niet deelnemen aan deze lezing. Wellicht een reden voor het bestuur om te overwegen volgend jaar deze lezing nog eens

veld en de meerderheid stierf aan verwondingen, ziektes, ondervoeding, bevriezing en ander ongeluk.

Om de ongemakken enigszins te dragen speelde door het katholieke geloof geïnspireerde berusting in hun lot een grote rol. 'Een soldaat moet lijden'. Deze zin die vaak voorkomt in de brieven van soldaten aan hun ouders weerspiegelt de vanzelfsprekendheid waarmee velen aan de wet op de dienstplicht gehoorzaam zijn geweest en voor Napoleon ten strijde trokken.

Het was een boeiende lezing die de toehoorders een goede kijk gaf op het dagelijkse leven van onze voorouders in die roerige Franse tijd.

Joost Welten is nog steeds op zoek naar brieven die soldaten indertijd naar huis hebben geschreven. Enkele mensen hadden dergelijke brieven tijdens de lezing bij zich en anderen hebben telefonisch aangegeven hierover te beschikken.

Heeft ook u nog dergelijke brieven, of weet u iemand die zoiets heeft? In dat geval vragen wij u om contact op te nemen met een van onze bestuursleden.

Met uw instemming zullen we die vervolgens bij u thuis fotograferen zodat ze gebruikt kunnen worden voor studiedoeleinden of voor een volgende lezing over het boeiende onderwerp van de soldaten voor Napoleon.

Thei Derks

te presenteren?

Joost Welten gaf uitleg over wat in de Franse tijd, in onze regio, de grootste impact op de bevolking heeft gehad, de militaire dienstplicht. Elke jongeman werd op zijn twintigste verjaardag dienstplichtig. Weliswaar hoefde niet iedereen daadwerkelijk op te komen in het leger van Napoleon, maar per saldo ging het om grote aantallen rekruten. Onvoorstelbaar grote aantallen zelfs. Een hele generatie jongemannen trok naar het front, van Portugal, Spanje tot Rusland. Het merendeel vond daarbij de dood, een minderheid op het slag-

Wie helpt met het opbouwen van een geluidsarchief?

Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal heeft in het verleden tal van mensen geïnterviewd met behulp van een cassette recorder. Dit betreft dan bijvoorbeeld gespreksonderwerpen als de Tweede Wereldoorlog, jeugderinneringen aan de schooltijd, de werk-omstandigheden in de fabrieken van vroeger etc.

De tijd gaat razendsnel vooruit, ook op het gebied van geluidsdragers. Om de interviews voor de toekomst 'beluisterbaar' te houden, willen we die gaan overzetten in digitale bestanden. Wie van onze leden (vrienden, bekenden, etc.) wil zo nu en dan eens een handje helpen om een bandje over te

zetten? Het handigste is wellicht als dit van een afspeelapparaat rechtstreeks wordt over-

gezet op bijvoorbeeld de computer.

We zoeken dus enkele mensen die in hun eigen tempo een aantal cassettebandjes willen digitaliseren. Omdat dit thuis dient te gebeuren, is het natuurlijk wel wenselijk dat u over apparatuur beschikt waarmee u kunt overzetten. Een apparaat dus waarmee u cassettebandjes kunt afspelen en een computer om het interview digitaal op te slaan. Indien nodig, dan kunnen wij wellicht zorgen voor een verbindingkabel tussen afspeelapparaat en computer.

Mochten er meerdere mensen zijn die hiermee aan de slag willen, dan kunnen we die ook met elkaar in contact brengen zodat ze onderling ervaringen kunnen uitwisselen. Dat geldt natuurlijk alleen voor die mensen die daar behoefte aan hebben. Wie helpt mee aan het behoud van 'verhaole van vroeger' voor de geschiedschrijving in het Maas- en Swalmdal?

Informatie Henri Smeets, h_smeets@hotmail.com of 0475-502241.

Jaarprogramma 2012 Heemkunde Vereniging Maas- en Swalmdal en Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen

15 april	Open excursie Depot (contactpersoon Dré Bergs, 077 4743060) (Heemkunde Vereniging Maas- en Swalmdal)
26 april	Lezing over de Bokkenrijders door Ton van Reen (gezamenlijke activiteit)
mei	Lezing door Jean Roubroeks over de invloed van Luik en Keulen in het Maasdal (Heemkunde Vereniging Maas- en Swalmdal)
17 mei	Hemelvaartsdagfietstocht (gezamenlijke activiteit)
9-10 juni	Excursie tuinen kasteel Hillenraad (MHVS)
23 juni	Busexcursie (Heemkunde Vereniging Maas- en Swalmdal)
juli en augustus	Zomervakantie (beide verenigingen)
augustus	Fietstocht Maas-Swalm-Nettegebied (MHVS)
9 september	Open Monumentendag: Groen van toen (MHVS)
9 september	Open Monumentendag (Heemkunde Vereniging Maas- en Swalmdal)
september	Lezing over kerk en het dagelijkse leven in het oude bisdom Roermond door dr. Peter Nissen (Heemkunde Vereniging Maas- en Swalmdal)
september	Weekendexcursie Natuurwerkgroep (MHVS)
14 oktober	Herfstwandeling (Heemkunde Vereniging Maas- en Swalmdal)
27 oktober	Wandeling Nacht van de Nacht (gezamenlijke activiteit)
november	Natuurdoedag (MHVS)
20 november	Lezing over Sinterklaasgebruiken door Kitty Jansen-Rompen Presentatie jaarboek 31 (2012) (Heemkunde Vereniging Maas- en Swalmdal)
26 december	Kerstwandeling (gezamenlijke activiteit)

En verder..... het programma kan nog worden aangepast. En staan er (onder voorbehoud) enkele kleine excursies op het programma. Te zijner tijd komen we hier op terug. (onder voorbehoud, nadere publicaties in 't Zjwaemke en 't Gazetje)

Wandelingen Swalmdalgidsen en kanotochten 2012

Zondag 15 april: Dagwandeling rondje Swalmen, duur 6 uur, vertrek 10.00 uur Herberg De Bos, Bosstraat 115 Swalmen.

Woensdag 2 mei: Safaritour in het Swalmdal. duur 2 uur, vertrek 14.30 uur parkeerplaats Herberg De Bos, Bosstraat 115 Swalmen.

Zondag 20 mei: Lentewandeling door het Swalmdal, duur 2 uur, vertrek 14.00 uur Infobord bij pension Groenewoud.

Zaterdag 2 juni: Beverkanotocht Asseltse plassen, duur 3,5 uur, vertrek 19.30 uur parkeerplaats naast Eindweg 6, Roermond-Asselt.

Dinsdag 5 Juni: Beverkanotocht Asseltse plassen, duur 3,5 uur, vertrek 19.30 uur parkeerplaats naast Eindweg 6, Roermond-Asselt.

Zondag 1 juli: Meerlebroek in de schemer, duur 2 uur, vertrek 21.00 uur parkeerplaats Muyterdijk Beesel.

Dinsdag 3 juli: Vollemaan kanotocht Asseltse plassen, duur 3,5 uur, vertrek 20.00 uur parkeerplaats einde Buggenamerweg Roermond-Leeuwen.

Zondag 15 juli: Morgen kanotocht Asseltse plassen, duur 3,5 uur, vertrek 09.00 uur parkeerplaats einde Buggenamerweg Roermond-Leeuwen.

Dinsdag 17 juli: Avondspiegeltocht Asseltse plassen, duur 3,5 uur, vertrek 19.30 uur parkeerplaats einde Buggenamerweg Roermond-Leeuwen.

(Deze wandelingen en kanotochten worden georganiseerd door Staatsbosbeheer en zijn niet gratis, nadere publicaties in 't Zjwaemke en 't Gazetje)

Jaarprogramma I.V.N. De Steilrand 2012

Paasmaandag 9 april

Voorjaarswandeling in het Beesels Broek. Vogelconcert in ontluikend groen. Vertrek 10.00 uur, parkeren: Limburgs Landschap, Eikenbroeklaan in Beesel.

Kroniek van Swalmen, oktober, november en december 2011

Johanna Cox-Geraedts en Riky Simons-Julicher

Oktober

5. Het nieuws dat Bibliorura zich genoodzaakt ziet om naar aanleiding van de gevoerde kerntakendiscussie en de daaruit voortvloeiende gemeentelijke bezuinigingsmaatregelen o.a. de bibliotheek in Swalmen per 1 januari 2012 te sluiten, komt hard aan

bij de Swalmenaren. Onbegrip en boosheid alom. Een handtekeningenactie, heel wat artikelen en ingezonden stukken in de weekbladen en insprekers op het sprekersplein proberen tevergeefs het tij te keren.

17. Het kerkbestuur maakt bekend dat kapelaan Irec Crasborn, nu nog werkzaam in IJsselstein, door bisschop Wiertz benoemd zal worden tot nieuwe pastoor van Swalmen.

November

4. Oud-Swalmenaar Ted Noten wordt verkozen tot Kunstenaar van het Jaar 2012. Hij geniet vooral bekendheid door zijn tassen en sieraden waarbij allerlei voorwerpen worden ingesloten in blokken acrylaat.

5. Cultuurwethouder Wim Kemp opent in het atrium van het voormalige gemeentehuis in het kader van 'Swalmen uit de Kunst' een expositie met werken van Virginie Janssen, Cris Vries en Arjen Bakermans.

10. Het door vrijwilligers geleide Zwembad de Bosberg wordt tijdens een landelijke verkiezing uitgeroepen tot beste buitenzwembad van Limburg.

11. Jan Geraedts mag als nieuwe en 17e Mulder het carnavalsseizoen met als motto 'Net efkes anges' openen.

12. De Nepomukonderscheiding is dit jaar voor Piet Reijnders als blijk van waardering voor zijn belangeloze inzet op diverse terreinen binnen de Swalmer gemeenschap.

13. Swalmens Liedertafel huldigt twee 40-jarige jubilarissen: Toni Kohnen en Piet de Wit.

18. Leerlingen van basisschool de Octopus krijgen geen ouderwets rapport meer mee naar huis, maar hun ouders kunnen voortaan inloggen op een alleen voor hen en de leerkracht toegankelijk deel van de schoolwebsite om het digitaal rapportfolio van hun kind te bekijken, waarin ook beschreven is hoe het zich ontwikkelt.

18. Winnaars van de door de Hopsjlokkers georganiseerde Swalmer Liedjesavond zijn de Razeleers met het liedje 'Waat duit dit goed'.

26. Vandaag wordt het boek 'Zal ich dich 'ns get zegke' gepresenteerd, een boek vol spreekwoorden en gezegdes in 't Zjwaams verzameld door Harie van Buggenum.

December

10. Ook het gemeentelijk servicepunt in Swalmen wordt per 1 januari 2012 gesloten. Voor alle gemeentelijke diensten zullen de Swalmenaren voortaan naar de stadswinkel aan de Markt in Roermond moeten. Eenzelfde lot treft de vorig jaar nog voor € 600.000,- verbouwde brandweerkazerne per 1 januari 2013.

13. Zowel de kinderdagopvang als de peuterspeelzaal en de groepen 1 en 2 van de basisscholen in Swalmen hebben van de onderwijsinspectie een positieve beoordeling gekregen met de hoogste score binnen de Gemeente Roermond.

15. In het kader van het 100-jarig bestaan van het Natuurhistorisch Genootschap verschijnt 'Natuurlijk Roermond', een fraai ogend boek, waarin 16 natuurgebieden in Roermond uitgebreid worden beschreven.

15. Handboogvereniging Soranus heeft erg trouwe leden. Tijdens de jaarlijkse feestdag zijn onder meer Dré Fusers, Maan Wijnands (postuum), Frits van Heur en Jan Damen gehuldigd voor hun respectievelijk 50, 60, 60 en 70-jarig lidmaatschap.

26. De traditionele gezamenlijke kerstwandeling van MHVS en HVMS voert de deelnemers deze keer door het wandelpark en over de Bosberg, alwaar de resultaten van het daar gepleegde groot onderhoud bekeken en toegelicht worden.

De **KRONIEK VAN BEESEL, REUVER EN BELFELD** vindt u vanaf nu ieder kwartaal op de site van de Heemkunde Vereniging Maas- en Swalmdal.

Wandelnetwerk knopen lopen in de gemeente Beesel

Wiel Luys

In de gemeente Beesel is het initiatief gestart om te komen tot een wandelnetwerk. Het gezamenlijk initiatief gaat uit van de 3 Kernoverleggen samen met het IVN, de gemeente Beesel, de Plattelandscoöperatie Peel en Maas en onze heemkundevereniging. Inmiddels zijn de routes verkend en geïnventariseerd op knelpunten. De routes vormen samen een netwerk van 100 km, dat in het voorjaar van 2012 zijn beslag zal krijgen. Het netwerk is vergelijkbaar met de fietsknooppuntenroutes. Men kan straks aan de hand van knooppunten zelf een route samenstellen. Enkele reeds bestaande of in ontwikkeling zijnde routes worden hierin gepast, zoals: het Ommetje Huurvaarderspad, de Maasveldroute, de Walsbergroute, de Bakheiroute, maar ook de natuurroute van Staatsbosbeheer in het Meerlebroek. Over enkele weken zullen de paaltjes worden geplaatst en zal er ook een knooppuntenkaart worden uitgebracht. Ook aanzetten voor verbindingen naar Belfeld en Swalmen zijn reeds gemaakt. En wellicht zal dit hier ook opgepakt gaan worden waarmee aan deze kant van

de Maas een vergelijkbaar groot wandelnetwerk wordt ontwikkeld als aan de overzijde van de Maas: gemeente Peel en Maas. Van onze vereniging zijn in de werkgroep Pierre Verstappen en Wiel Luys de vertegenwoordigers. Op 7 januari is de werkgroep een kijkje gaan nemen in Neer om ideeën op te doen. Hier zijn de werkzaamheden al uitgevoerd en de paaltjes geplaatst. De werkgroep Neer o.l.v. Pierre Kuypers gaf ons een boeiende rondleiding over het Ommetje Kinkhoven.

Ommetje natuurlijk Asselt

Harry Cuypers

Geomorfologie

Sinds ik vanuit het Noord-Limburgse in 1988 in Asselt ben komen wonen, ervaar ik hoe mooi het landschap hier is. Niet voor niets zijn grote delen van Asselt beschermd dorpsgezicht. Tijdens mijn kanotochten op de plassen vertel ik aan bezoekers van onze streek over de rijke historie van deze karakteristieke plek aan een vroegere buitenbocht van de Maas, waar nu het monumentale kerkje en de Asselterhof het landschap sieren. Recentelijk heb ik een deeltijdopleiding op het gebied van ecologie, tuinen, natuur en landschap gevolgd. Dit heeft mij nog meer opmerkzaam gemaakt op het-

geen onze woonomgeving te bieden heeft.

Naast aandacht voor de cultuurhistorie in de vorm van het bestuderen van de Midden-Limburgse boerenhoeves, de natuurwaarden in de vorm van speurwerk naar oorspronkelijke beplanting langs de Swalm, was ook geomorfologie een speerpunt van deze opleiding.

Geomorfologie verbindt geologie en morfologie met elkaar. Geologie is de wetenschap die zich bezig houdt met kennis over de aarde. Hoe is de aarde ontstaan en hoe is het buitenste laagje van de aardkorst, dat wij ervaren als landschap, ontstaan? Waarom is de bodem op een plek zoals die is? Morfologie betekent letterlijk vormkunde. Geomorfolo-

gie gaat over wat er in het landschap is te zien (de vorm) van de processen die aan ontstaan van het landschap hebben bijgedragen.

In het gebied waar wij wonen heb je het dan al snel over het terrassenlandschap, gevormd door de rivieren en over door de wind afgezette dekzanden. Het riviertje de Swalm, dat zich vanuit het Maasdal gezien in het middenterras heeft ingevreten, met steile oevers van soms wel 7 meter hoog, is van hoog geomorfologisch belang. Voordat Eppenbeek en Swalm bij elkaar komen is de hoofdrichting van de Swalm oost/west. Daarna verandert de richting overeenkomstig met de richting van de peelrandbreuk die hier in de ondergrond zit. Voor de opdracht geomorfologie van mijn opleiding heb ik een wandelpad langs deze tot de verbeelding sprekende onderdelen van het landschap ontworpen en beschreven. Enthousiaste reacties deden mij nadenken over het daadwerkelijk realiseren van dit 'Ommetje Natuurlijk Asselt'.

Ommetjes in Limburg

Op zondagmiddag met de auto, of beter nog met de fiets, naar een natuurgebied voor een mooie wandeling is prima, maar waarom niet ook gebruikmaken van mogelijkheden die er zijn om direct vanuit de stad, de wijk of het dorp waar mensen wonen, direct van huis uit een leuk rondje te wandelen van 3 tot 5 km. Landschap en groen in en om de woonomgeving hebben vaak nog onontdekte mogelijkheden. Door ruilverkaveling en infrastructuur zijn ook veel wandelroutes verloren gegaan.

Met steun van de provincie Limburg en de Europese Unie heeft Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg een project opgestart waarbij 25 ommetjes in Limburg daadwerkelijk aangelegd konden worden. De MHVS en Natuurlijk Asselt, zo heet mijn bedrijfje, hebben samen het initiatief opgepakt voor een ommetje in Asselt, geënt op mijn eerdere studieopdracht. Tijdens de feestelijke bekendmaking van het juryrapport in maart 2011 werd duidelijk dat ons ommetje als een van de 25, op steun van het IKL kon rekenen. Het 'Huurvaarderspad' in Beesel sleepte als het beste ommetje een extra geldbedrag in de wacht.

Ons ommetje gaat voor een groot deel over boerenland en door natuurterrein, waar zonder ommetje niemand kan komen. Gelukkig bleek Staatsbosbeheer welwillend betreffende het deel van de route door het natuurgebiedje langs de Swalm. Ook boer Jos Veugelaers van de hoeve Genaenhof (Oudenhof) bleek niet afwijzend tegen het onderdeel van het ommetje over zijn grond. Het spreekt echter voor zich dat in deze moeilijke tijden het eerste belang van een agrarisch ondernemer niet direct ligt bij een wandelroute over zijn grond. Dankzij een bijdrage van de gemeente Roermond aan het ommetje-project kan de MHVS jaarlijks een tegemoetkoming betalen voor het gebruik van de betreffende gronden als ommetje. Natuurlijk Asselt heeft een vergoeding betaald voor het mogen planten van enkele bomen en aanleg van een picknickplek, omgeven door beplanting op stukjes boerenland.

Veel samenwerking

Het is prachtig om te ervaren hoe de drie eerder genoemde partners (MHVS, Natuurlijk Asselt en Jos Veugelaers) op nog meer ondersteuning konden (kunnen) rekenen. Van Lier Posthumus notarissen

uit Swalmen heeft pro-deo de onderlinge afspraken in een passende overeenkomst gegoten. Net voor Kerst hebben we op een gerealiseerd onderdeel van het ommetje, in het bijzijn van de notaris, onze handtekening gezet. Voor ons allen een feestelijk moment.

Er hebben zich al mensen aangemeld om als vrijwilliger medewerking te verlenen aan het ommetje. Ook gaat de personeelsvereniging Onitas van Van Houtum Papier b.v. ondersteuning leveren. Vanuit het projectbudget kunnen we materiaalkosten en

werkzaamheden waar machines bij nodig zijn, uitbesteden. Onitas, vrijwilligers en de partners van het ommetje gaan tijdens een aantal werkdagen in februari en maart de klus verder klaren. Vermelenswaard is verder nog dat Van Houtum Papier b.v. de materieel- en materiaalkosten voor aanleg van een steigertje/zitplek langs de Swalm voor haar rekening neemt.

De inrichting

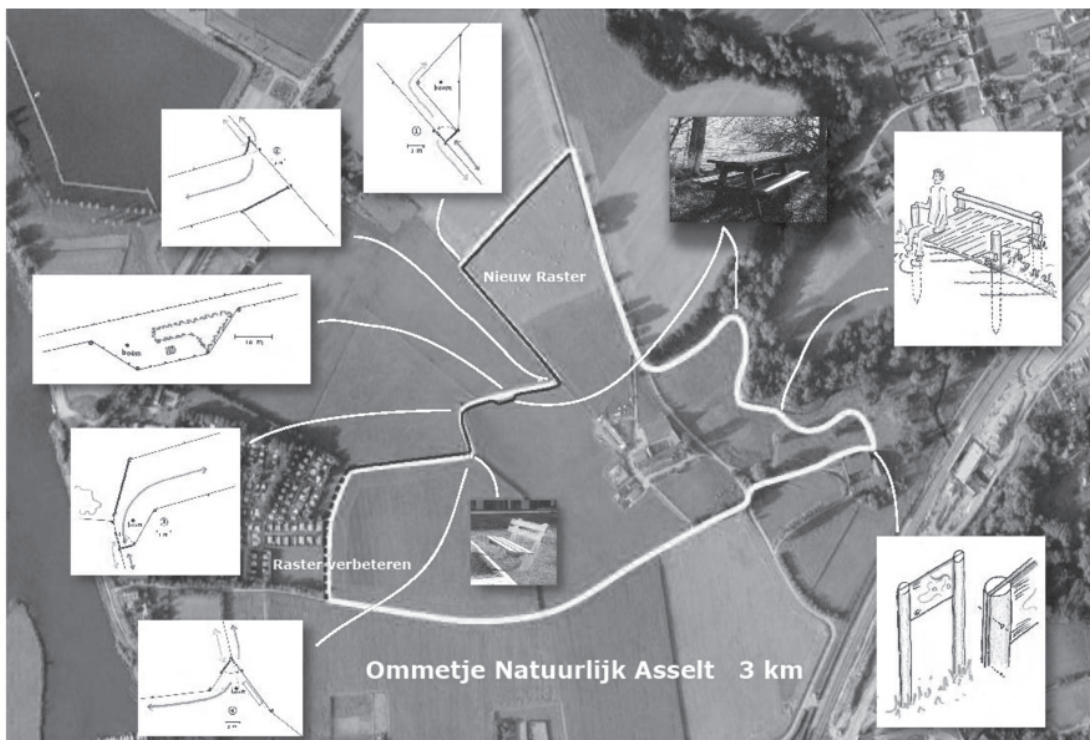
De feitelijke start van het rondje van ongeveer 3 km is te vinden vanaf de plek waar de Swalm onder de A73 door gaat, bij het houten bruggetje over de Swalm verder het pad aflopen. Ongeveer tegenover Genoehof (Nieuwenhof) komt een informatiebord als beginpunt van het ommetje. Het deel door het natuurgebied van Staatsbosbeheer is afgelopen zomer al regelmatig gemaaid, waardoor het pad al goed te herkennen is. Veel meer dan maaien gaan we ook niet doen. Het wordt geen rondje voor 'hoge hakken'. Op de weersomstandigheden aangepast schoeisel zal nodig blijven. Het meest modderige plekje direct langs de Swalm krijgt wel wat aandacht. Een picknickbank op een mooie plek langs de Swalm wordt ook nog geplaatst.

Het daadwerkelijk realiseren van de steiger/zitplek langs de Swalm hangt nog even af van de vergunning van het waterschap die we eind januari verwachten te krijgen. Mensen die een stuk van het ommetje op blote voeten willen lopen, kunnen bij

de picknickbank de schoenen uittrekken. Bij het steigertje aangekomen kunnen vervolgens de voeten worden gewassen in de Swalm. Op het bankje kunnen de voeten weer van het schoeisel worden voorzien.

Dit voorjaar wordt via de eerder genoemde werkdagen een vervolg gegeven aan de aanleg. In februari gaat een aannemer aan het werk met het plaatsen van palen voor het nieuwe raster door de weilanden achter Genoehof. De afwerking gebeurt met vrijwilligers. Een viertal poortjes maakt dat de wandelroute kan wisselen. Zodanig dat de route steeds buiten het weiland ligt, waar dan de koeien lopen. Met vereende krachten van de vrijwilligers worden de poortjes gemaakt en de rasters afgewerkt, een picknickbank en een losse bank geplaatst en bomen en struiken geplant. Ook het informatiebord

en de steiger worden met vrijwilligers gemaakt en geplaatst.

De totale route, inclusief het betreffende deel van de Schroefstraat en de Gebrouwhuisweg, wordt voorzien van markeringspaaltjes in de wegberm of langs het pad.

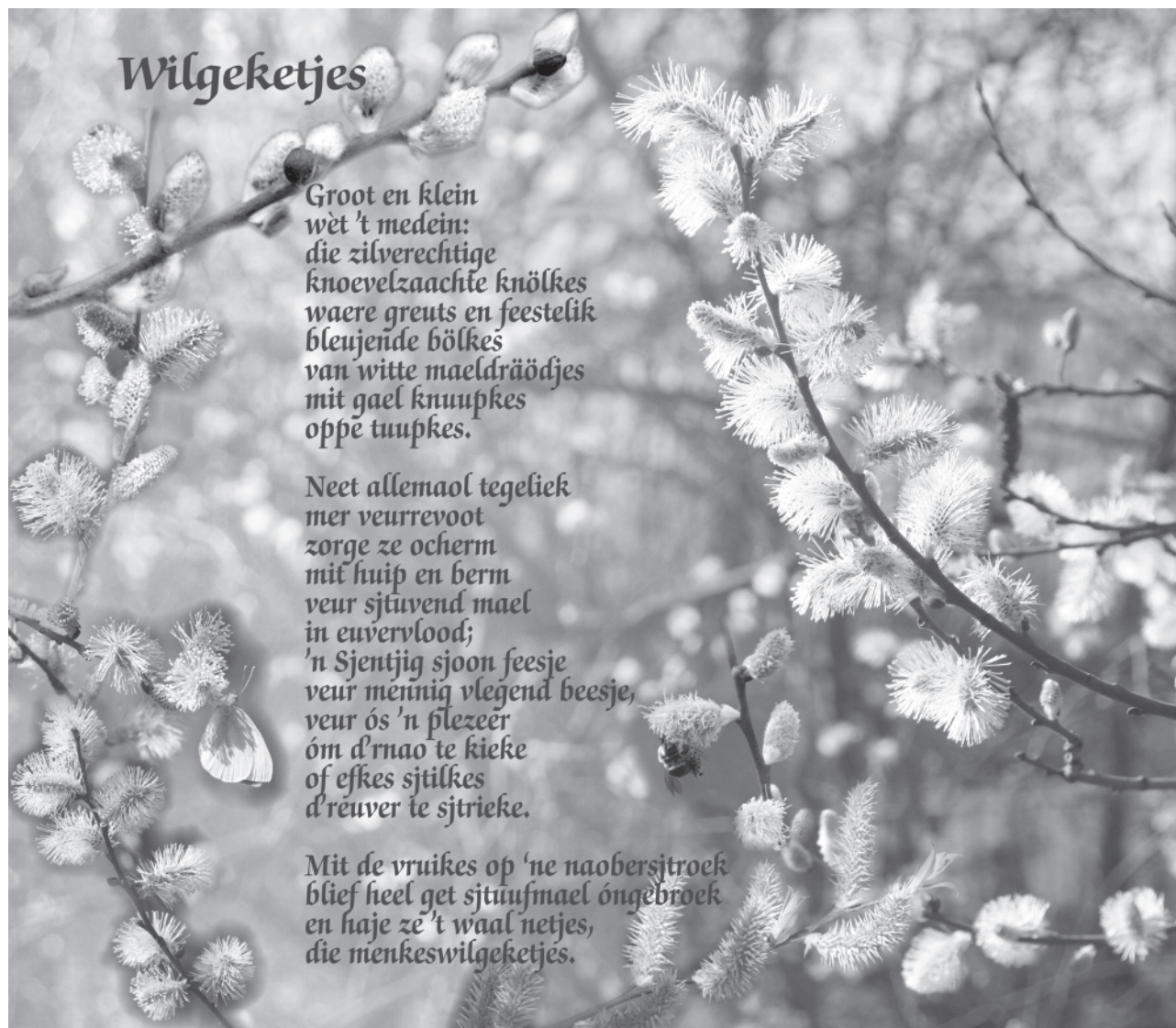
Het vervolg

Volgens de subsidiebepalingen moet het ommetje 1 september 2012 gereed zijn. Het spreekt voor zich dat we een feestelijke opening gaan organiseren. Voor nu concentreren we ons echter vooral op de aanleg.

Wat ook nog in de pen zit is het maken van een flyer waarmee naast bewoners ook bezoekers van Swalmen en Asselt opmerkzaam gemaakt worden op het ommetje en de route ernaar toe. Wetenswaardigheden over historie, cultuurhistorie, land-

schap en natuur van het betreffende gebied worden bij elkaar gebracht en wellicht via internet toegankelijk gemaakt. Mensen die hier aan mee willen werken zijn welkom.

Natuurlijk Asselt en de MHVS zullen zich blijven inspannen voor het onderhoud van het ommetje. Gelukkig hebben al enkele mensen kenbaar gemaakt ook de handen uit de mouwen te willen steken. Het is een prachtig gebied om te vertoeven. Dus wie volgt? Opgeven bij Herm Geraedts (504687) of Harry Cuypers (06 15851187). Naast onderhoud van de banken, poortjes en dergelijke, gaat het meeste werk zitten in het regelmatig maaien van de looproute en het bij elkaar harken van het maaisel. Ook het verzamelen van zwerfvuil en onderhoud aan de beplanting maakt deel uit van het takenpakket.

Flora en Fauna 22 - de Paardenbloem

Hans Simons

In het voorjaar zijn ze er weer! Opvallend, knalgeel aanwezig. Ordinaire, doodgewone paardenbloemen.

Nou ja, ordinair; bekijk een 'bloem' eens van dichtbij. Wat wij zien als één bloem blijken heel veel gele lintbloempjes te zijn, omgeven door neergeslagen omwindselblaadjes. De plant heeft een holle stengel, als we die doorbreken komt er een witte vloeistof uit: paardenbloemenmelk. Kijken we naar de wortel dan zien we een stevige penwortel die tientallen centimeters diep de grond in kan dringen. Ze staan dus stevig, en als we de plant proberen uit te graven en de wortel breekt af, dan herstelt deze zich meestal en kan meerdere nieuwe plantenrozetten vormen. Als de bloem is uitgebloeid verschijnt de ronde vruchtpluisbol, de pluisjes zijn de vruchtjes met een 'parachuutje' eraan. Paardenbloemen zijn niet kieskeurig, ze groeien op nagenoeg alle grondsoorten, op droge, natte, voedselarme en voedselrijke grond. Ze hebben wel graag zon! Dus we zien ze in bermten en gazons, in de duinen en op dijken, op braakliggende grond, op spoorbermen, tussen de bestrating, langs bos- en akkerranden en langs beken. Weilandten kunnen er helemaal goudgeel van zijn, een prachtig gezicht.

De botanische naam is *Taraxacum officinale*. *Taraxacum* komt van het Griekse *taraxos*, wanorde (omdat de bloem zo'n 'rommeltje' lijkt te zijn??) en de toevoeging 'officinale' betekent 'uit de apotheek', de planten die deze toevoeging hebben, werden vroeger gekweekt in de kloostertuinen, en dat duidt op een geneeskrachtige werking. Bekend is dat de melk helpt tegen wratten en puistjes. Wel volhouden, de wratten zijn niet na één keer deppen weg. Thee van bladeren, bloem en wortel werkt zuiverend en geeft verlichting bij huidproblemen (eczeem) en ontstoken gewrichten. Nieuwere onderzoeken hebben

aangetoond dat de vorming van galstenen wordt afgeremd.

De plant is ook bruikbaar in de keuken. Heel gezond door het hoge vitamine- en mineralengehalte. De jonge blaadjes zijn het lekkerste en je kunt ze het beste oogsten op een plek waar ze geen 'last' hebben gehad van uitlaatgassen en bestrijdingsmiddelen.

Gebruik je de gele lintbloempjes in een salade, dan is dat ook nog eens heel decoratief. Vind je de bladeren in de sla wat bitter, dan laat ze eens een paar dagen in het donker groeien door ze voor het oogsten te bedekken met wat los zand. De bladeren worden dan lichter van kleur, net als witlof. Soms krijg je dit effect per ongeluk, als een plant bedekt wordt door een molshoop. Vandaar ook de naam 'molsla'!

Je kunt de bladeren en bloemen ook gebruiken in de soep. En paardenbloemen in de pannenkoek (een mooie zin voor een dictee!): kook de bladeren eerst, giet ze af, hak ze fijn en meng ze onder het deeg. Heel apart en gezond! Kan ook met fijnge-sneden ongekoekte jonge blaadjes, je krijgt dan de originele Vlaamse 'groenkoeken'. Die werden al gebakken in de middeleeuwen!

En in Frankrijk maken ze paardenbloemenjam: 365 bloemen zonder de steeltjes (voor de symboliek, het mogen er gerust meer of minder zijn!), ongewassen, want het stuifmeel geeft de meeste smaak. Overgiet de bloemen met kokend water en voeg een in dunne schijfjes gesneden citroen en sinaasappel toe. Laat dit mengsel 24 uur trekken. Giet het af door een zeef en pers er ook het laatste vocht uit. Dit heeft het meeste aroma! Meet de hoeveelheid vocht en breng dit met de juiste hoeveelheid geleersuiker aan de kook. Volg verder de instructie op het pak suiker.

De paardenbloem: een heel gewone maar boeiende bloem. Vanaf vandaag kijkt u er met heel andere ogen naar. Ook een deel van onze flora en fauna!

Leuke weetjes:

Vroeger rookten boeren de stal en het woonhuis uit met paardenbloemen om de boerderij te zuiveren.

De pluizenbol werd gezien als een orakel: het aantal pluizjes dat bleef staan na het wegblazen bepaalde hoeveel kinderen je kreeg.

Lukt het om ze allemaal weg te blazen dan mag je een wens doen.

Of een liefdesspelletje: de overblijvende parachutjes een voor een uittrekken: hij/zij houdt wel van me, niet van me, wel van me.....

In Rusland zijn een tijdlang paardenbloemen gekweekt om er rubber uit te maken. In 1941 waren er 67.000 ha paardenbloemvelden, er werd zo in 30 % van de rubberbehoefte voorzien. Eén hectare paardenbloemen leverde zo'n 150 kilogram rubber (ter vergelijking: één hectare Braziliaanse rubberbomen levert 2000 kg). Door de opkomst van de synthetische rubber is men hiermee gestopt.

In het Duits heet de plant Löwenzahn (de bladeren hebben de vorm van een leeuwenkaak), in Vlaanderen pislbloem (vanwege de urinedrijvende werking), op Texel konijnenbladeren (bij ons worden ze ook wel verzameld als voer voor konijnen en cavia's), in West-Friesland brievenbesteller (het vruchtpluis verspreidt de vruchtjes, de 'brieven'). Kinderen noemen ze 'blaasbloem'.

Van hot nao haar door 't Zjwaams waordebook (21)

Harie van Buggenum

Een rubriek vol speelsigheden, serieuze zaken, knipoogjes naar het verleden, kortom over van alles wat volgens Waordebookredaksielid Harie van Buggenum niet of niet volledig aan bod is gekomen. Natuurlijk in 't Zjwaams.

Gedach is aafkómstig van dinke zo sjteit 't aangegaeve. Toch kan det ouch gebroek waere mitte beteikenis van 'idee'. Ajer miense heurs se nag waal èns zegke: "Waem is op det gedach gekómme?", en den bedoelle ze: "Waem haet zich det laote invalle?"

Plat blik moejjelijk te zin en emes dae de versjiljende oetdrökkingsmeugelikhede kan ónthaje die in 't plat besjtaon, mót waal eine kop höbbe wie eine **tujerhamel**. Det wilt neet zegke det d'r dae ouch kan gebroeke es d'r de geit wilt tujere, want van emes dae zienne kop gebroek, waert gezag det d'r sjtiefköppig is, en det is weer get anges.

Es bieje **ónbesjoef**, ón de beteikenis haet van neet, den zóls se módde meine det emes dae netjes is, 'besjoef' genump kan waere. Det is aevel neet zo. Zoget duit zich ouch veur bieje ónbesoes, óngemoodj en ónverhódjs, want besoes, gemoodj en verhódjs besjtaon gèn van drieje.

Sjnieje kóns se dich mit ei mets of mit ein sjeer. 't Gebeurt ouch mit eine auto. Emes dae meint örges ei good henjelke van te make, dae kan zich waal èns sjnieje sónger gereidsjap te gebroeke. Inne wintjer wilt 't ouch ootj snieje; den duit de windj det, of dao vèlt sjnee, mer det is weer get anges.

Emes dae zich **koesj** mót haje, wèt det d'r sjtil mót zin. Zo sjteit 't gesjreve. Waat d'r neet biejsjteit is, det det ouch ein kinjerlikke benaming is veur ei verke. Ouch waert waal kuusj gezag. Veur emes dae sjrokkerig it, waere dees benaminge ouch gebroek.

Platgemaak Hollands kump al meer veur. Zo is ei vaatdeukske heel normaal, terwiel v'r dao **sjóttelsplak** veur höbbe. Eine sjoonlaepel beheurt sjoetrèkker te heite, en de aafwas doon klink neet zo good es sjóttele wasse. Toet besjloet is ei dónderbeesje toch altied ein hómmelwurmke gewaes.

Veursjóttele kóns se emes get sónger ein sjóttel te gebroeke. Wo geweun de kèlles oppe taofel kómme, kriege de hoengenote aevgood get veurgesjóteld. 't Kan ouch beteikene det emes ei probleem veurgelag krieg. Mesjien det veursjóttele bieje derde drök dringezet kan waere.

Ederein zal normaal vinje es d'r heurt zegke: 'dao sjteit nag ein laeg krat beer', mer in ein laeg krat kan gei beer meer zitte. Geweunlik kóns se ouch neet zegke det örges ein laeg **beerkrat** sjteit ómdet meestal de laeg fleskes waal drin zitte. Eigelik zóls se módde zegke: 'ein krat laeg beerfleskes', mer juus det zaet nemes.

Katteliek en katteliek hoof neet 'tzelfde te zin. De beteikenis hink aaf vanne lingde vanne ie. Is de ie kórt den betruf 't eine dae zo geduip is; is de ie lank den kan 't allein mer ein dooj kat zin.

Oppe kirmes of mert zuus se allerlei kräöm sjaon. Eine **sjinkelekraom** is dao aevel nootj bieje.

Het ontstaan van de Beeselse Harmonie

Frans G.J. Geerlings

Dit jaar willen we in Biejeingezeumerd graag extra aandacht schenken aan de harmonieën in ons werkgebied. Het zijn gezelschappen met een respectabele staat van dienst. Als eerste Harmonie St.-Gertrudis uit Beesel.

In Beesel kennen we Harmonie St.-Gertrudis, een muziekgezelschap dat inmiddels bijna 113 jaar oud is. Bij gelegenheid van haar 90-jarig jubileum in 1989 schreef ik in de jaarboeken van Maas- en Swalmdal nr. 9 (1989) en nr. 10 (1990) reeds een uitvoerige bijdrage over het ontstaan van dit muziekgezelschap.

We kunnen de geschiedenis van de Beeselse Harmonie verdelen in twee periodes: de Fanfare (1899-1926) en de Harmonie (1927-heden). Hoe en waarom de fanfare destijds werd opgericht, valt waarschijnlijk nooit meer te achterhalen. Er is vrijwel geen archiefmateriaal uit die beginjaren en er zijn uiteraard ook geen direct betrokkenen meer te raadplegen. Dat de Harmonie zelf een unieke kans om hierover meer duidelijkheid te krijgen verzuimd heeft aan te grijpen, vind ik nog steeds jammer. Want tijdens de voorbereidingen voor het 50-jarig jubileum in 1949 riep men speciaal voor de geschiedschrijving de oudste leden bij elkaar om, 'in aangename kout verenigd', oude herinneringen op te halen. In deze 'Commissie van Bijstand' bevond zich nog een van de oprichters van de fanfare in 1899, Herman Rutten ('Rutten-Manus'). Wat uiteindelijk in het jubileumboekje over de oprichting werd geschreven valt zwaar tegen. Niets over een datum van oprichting, noch over de oprichtingsvergadering en de lokatie waar deze plaats vond. Ook niets over wie destijds het voortouw namen, wie zoal bij de start muzikant waren en in welke bezetting men speelde. En zelfs geen enkel woord over datgene wat de heren zangers aanzette tot de oprichting van een fanfare. 'Heren zangers?' zult u denken? Ja, maar laat ik eerst globaal het voortraject schetsen...

Beesel kent eeuwenlang twee schutterijen: St.-Sebastianus (opgericht rond 1568) en St.-Georgius (opgericht rond 1630). Beide leven broederlijk naast elkaar met hun plichten, rechten en folkloristische gebruiken, tot de komst van de Fransen in 1794. Napoleon verbiedt namelijk alle schutterijen en de bezetter neemt gelijktijdig al hun bezittingen in beslag. Het moge duidelijk zijn dat na het vertrek van de Fransen in 1813 en zeker gelet op de visie van koning Willem I, die in 1815 niet van plan is om de oude schutterijen weer in ere te herstellen, veel schutterijen niet meer worden heropgericht of een armetierig voortbestaan kennen. In Beesel is dit laatste wellicht het geval en worden de twee schutterijen voor bepaalde activiteiten of het ontplooiën van nieuwe activiteiten noodgedwongen tot samenwerking veroordeeld.

Zo is er zeker binnen de gelederen van één van de Beeselse schutterijen, maar mogelijk zelfs in een combinatie van leden uit beide schutterijen, een zanggezelschap actief. Dit zanggezelschap noemt zich 'Beesels Eenheid' en deze naam lijkt een gezamenlijk optrekken van beide schutterijen weer te geven. Het zanggezelschap gaat met de schutterij(en) mee naar schuttersfeesten e.d. en zorgt daar voor enig vocaal vertier. Beesels Eenheid wordt voor het laatst genoemd in 1863. Tussen 1864 en 1871 fuseren de beide schutterijen officieel tot Schutterij-Broederschap St.-Sebastianus & St.-Georgius. (In diverse archiefstukken worden de patroonheiligen ook wel eens omgedraaid. Het ligt er mijns inziens aan uit welke voormalige schutterij de voorzitter en/of de sekretaris destijds voortkwam). Beesels Eenheid heet vanaf de fusie 'Zanggezelschap St.-Georgius & St.-Sebastianus' en gaat naast het vergezellen van de schutterij ook deels zelfstandig naar concoursen en festiviteiten.

In 1885 wordt Hendrik Pijpers uit Swalmen, schoenmaker van beroep, de nieuwe dirigent van het zanggezelschap. Pijpers heeft op vocaal gebied een grote kennis van zaken en is daarnaast ook een zeer begaafd muzikant. De vraag blijft voor mij dan ook of met de komst van Pijpers al niet de eerste ideeën ontstaan voor het oprichten van een fanfare. Hendrik Pijpers stelt namelijk hogere eisen aan het koor, het repertoire wordt gedeeltelijk

gewijzigd, en hieruit zou men mogen concluderen dat de heren zangers 'notenles' krijgen. En Pijpers zal ook zijn warme interesse voor fanfaregezelschappen niet onder stoelen of banken hebben gestoken, waardoor de heren zangers mijns inziens al meer worden geënthousiasmeerd voor de vorming van een fanfare. Wat vóór deze redenering spreekt is het feit dat vrijwel alle koorleden in 1899 en bloc overstappen naar de nieuwe fanfare. (Een zangkoor verandert namelijk niet zomaar van vandaag op morgen!) Bovendien hebben enkele koorleden dan ook al eigen muziekinstrumenten waarvan er nadien minstens één bij het fanfare-instrumentarium wordt gevoegd: "Wegens gebrek aan ('n) instrument bij de fanfare werd besloten J. Winkelmolen zijn instrument te vragen".

Een vooralsnog onneembare hindernis op de verdere uitwerking van Pijpers' ideeën zal ongetwijfeld het financiële aspect zijn geweest, maar hierin komt verandering als de schutterij de 'stichting of instelling eener zoogenaamde Bus, hebbende de strekking tot aanwending en ondersteuning' van de leden, de zgn. 'krankenkas', in het leven roept.

In het najaar van 1897 wordt hiertoe besloten, het bijbehorende reglement wordt op 20 januari 1898 door de leden goedgekeurd. Deze Bus keert aan zieke leden gedurende een bepaalde periode ziekengeld uit. Alle leden worden verplicht tot een wekelijkse contributie. Deze sociale voorziening heeft een verdrievoudiging van het aantal leden tot gevolg met natuurlijk ook extra inkomsten aan lidmaatschapscontributies. Zijn de financiën voorheen niet of nauwelijks toereikend voor het op peil houden van de schutterij, na 1898 bieden deze 'extra inkomsten' meer perspectief voor de oprichting van een fanfare.

Het Venloosch Nieuwsblad brengt in februari 1899 het volgende bericht: "Bij het Zanggezelschap ter plaatse bestaat het plan eene harmonie op te richten, waarmede binnenkort wel begin zal worden gemaakt". Dit bericht verschijnt naar aanleiding van de ledenvergadering van januari 1899, waar uitvoerig wordt gediscussieerd over de financiële consequenties. De benodigde instrumenten kosten immers bij elkaar 1000 gulden, een niet gering bedrag voor die tijd! Volgens mondelinge overlevering "werd er toen een huis-aan-huis-collecte door het dorp gehouden die ruim 700 gulden opbracht". Van dit geld worden in Tilburg 18 muziekinstrumenten

gekocht. Vrij snel hierna worden nog eens 5 instrumenten bijgekocht, waarvoor de schutterij 300 gulden betaalt. In 1899 worden in totaal dus 23 muziekinstrumenten gekocht; het aantal muzikanten ligt iets hoger omdat er sprake is van leden met eigen instrumenten.

De repetities onder leiding van dirigent Pijpers starten in café-zaal Theodoor van Rens, het schuttenlokaal aan de markt (het huidige café De Aaij Mert). Theodoor van Rens, 'Thei de Sjmeed', speelt zelf ook mee; hij blaast op de tuba. Twee leden hoeven in principe niet mee te repeteren en wel Piet Cramers, die de grote trom op zijn rug draagt (die bespeeld wordt door Piet Vullings 'Karels-Pietje') en Trienes de drapeaudrager.

Op 15 juli 1900 neemt de Beeselse fanfare voor het eerst deel aan een festival en wel te Reuver ter gelegenheid van het 30-jarig jubileum van het Philharmonisch Gezelschap aldaar. En enkele weken later wordt Willem Nijssen ('Wulmkes-Wullem') de eerste schutterskoning die met fanfaremuziek van het schietterrein naar het schuttenlokaal wordt begeleid en op kermismaandag van dat jaar geeft de fanfare voor het eerst een concert op de kiosk op het marktpleintje in Beesel. De schutterij is duidelijk ingenomen met deze 'aanwinst'. De vereniging bloeit als nooit tevoren; van de circa 900 inwoners in het kerkdorp Beesel telt de schutterij in 1903 bijna 150 stemgerechtigde leden! En ook de gezelligheid staat hoog in het vaandel, want hoe moet ik mij anders de algemene ledenvergadering van 23 april 1903 voorstellen: "Nadat door den voorzitter de vergadering geopend was, werd er concert met comische voordrachten gegeven door de leden van het fanfare voor de leden en Eereleden van het Broederschap".

De Beeselse fanfare is tot in de verre omtrek een graag geziene gast op jubilea van fanfares en zangverenigingen, totdat zich in 1907 donkere wolken samentrekken boven het muziekgezelschap. Tussen 1907 en 1910 treedt de fanfare vrijwel niet meer op in de regio en ook het 10-jarig jubileumfeest in 1909 wordt achterwege gelaten. Een en ander is het gevolg van doorlopende bestuurswijzigingen in die periode en van deze interne problemen wordt vooral de fanfare het slachtoffer. Probleem is namelijk dat de onkosten voor het in stand houden van de fanfare enorm drukken op de verenigingskas. Om deze druk enigszins te verlichten besluit men

in 1910 o.a. om jaarlijks een donateursactie t.b.v. de fanfare te houden. In 1911 is de fanfare toe aan nieuwe muziekinstrumenten, deels door vervanging en deels door uitbreiding van het gezelschap. In april van dat jaar wordt hiervoor 50 gulden subsidie aangevraagd bij de gemeente Beesel en wordt een gedeelte van de opbrengst rond het draaksteken hiervoor bestemd. Maar ook milde gevers uit het dorp laten zich niet onbetuigd en financieren enkele instrumenten.

Hendrik Pijpers

Louis Felten

Voorjaar 1919 geeft de dan 73-jarige dirigent Hendrik Pijpers aan er na 35 jaar mee te willen stoppen. Een goede opvolger wordt niet direct gevonden. In de zomer van 1920 ontstaan de eerste contacten met de 32-jarige Louis Felten uit Venlo, muzikant en later kapelmeester bij het Stafmuziekkorps 2e regiment Infanterie (het Korps Huzaren). Op 21 november van dat jaar wordt Felten benoemd tot 'onze nieuwe Directeur' en vanaf dan gaat er een andere wind waaien inzake de Beeselse fanfare. Zo acht Felten het wenselijk om niet alleen nieuwe maar ook andere instrumenten aan te kopen (er worden in 1921 twee saxofoons aangeschaft), wordt het bestuur uitgebreid met 5 personen die specifiek de belangen van de fanfare behartigen, en treedt de fanfare op 8 oktober 1921 toe tot de Bond van Harmonie- en Fanfaregezelschappen 'Eendracht'. Verder wordt op 5 maart 1922 nog het huishoudelijk reglement van de schutterij uitgebreid met artikel 33 waarin wordt bepaald dat de minimumleeftijds-

grens van 18 jaar niet telt voor de fanfare. Leden onder de 18 jaar betalen ook geen contributie.

Maar dan blijkt al dat de schutterij het boekjaar 1921 voor het eerst sinds lange tijd met een negatief saldo heeft afgesloten. En eind 1922 is het tekort nog verder opgelopen tot ruim 400 gulden. Reden voor het bestuur om op de algemene ledenvergadering van 20 januari 1923 met een 'schokkend' voorstel te komen: "Punt 6. Voorstel van het bestuur om scheiding van schutterij en Fanfare of Contributie verhoogen". De leden zijn evenwel niet happig op een forse contributieverhoging; bijna tweederde van de aanwezige leden stemt dan ook voor scheiding! Maar dan blijkt dat dit statutair gezien niet kan en wordt de vergadering verdaagd. Op 4 februari 1923: "Daar er volgens de statuten geen scheiding kan plaats hebben wordt door het Bestuur nogmaals aangedrongen op verhoging van Contributie". De discussie die dan ontstaat, leidt niet tot een oplossing en weer wordt de vergadering 14 dagen verdaagd. Op 18 februari wordt de knoop doorgemaakt en de contributie verhoogd van 6 cent naar 10 cent per week. De fanfare is voorlopig uit de zorgen, maar het bestuur belooft de leden wel elk verzoek, de fanfare aangaande, in het vervolg kritischer te zullen bekijken. In dit verband worden ook de plannen van dirigent Felten, om de fanfare om te zetten in een harmonie, in de ijskast gezet.

Felten streeft met de Beeselse muzikanten naar perfectie en besluit op 10 juni 1923 deel te nemen aan een groot concours te Thorn. De fanfare komt uit in de 3e afdeling en behaalt een vette 1e prijs met promotie naar de 2e afdeling en een ereprijs. Heel Beesel viert feest. Ook de schutterij is trots op zijn fanfare. Men denkt niet meer aan de perikelen die nauwelijks een half jaar daarvoor nog de nodige spanning teweegbracht tussen de schutterij en de fanfare. En Felten gaat door naar de volgende stap op de ereladder. Op 29 mei 1924 wordt deelgenomen aan een groot concours te Linne, alwaar Beesel uitkomt in de 2e afdeling voor fanfares. De 32 muzikanten van fanfare 'St.-Georgius & St.-Sebastianus' behalen weer een 1e prijs met promotie naar de 1e afdeling. En weer staat Beesel op zijn kop!

In september 1926, enkele weken na het draaksteken, worden de plannen voor scheiding van schutterij en fanfare toch weer actueel. Temeer daar dirigent Felten er steeds feller op aandringt om de

fanfare om te mogen zetten in een harmonie. Kent een fanfare alleen koperen blaasinstrumenten, een harmonie heeft naast het koper ook nog houten of rietinstrumenten zoals klarinet, saxofoon en hobo. Nu heeft de fanfare in 1921 al 2 saxofoons aangeschaft, veel verder willen de leden niet gaan, beducht als ze zijn voor weer een flinke aanslag op de verenigingskas. In oktober 1926 komt het bestuur bijeen om de kwestie te bespreken. Men erkent dat een harmonie meer mogelijkheden biedt dan een fanfare, maar de aanschaf van nieuwe muziekinstrumenten zal ongetwijfeld leiden tot weer een contributieverhoging en dat wil men niet. Daarom "heeft op aandrang van het meerendeel der leden, het bestuur gehoor gegeven aan hun gedurige roepstem tot verbetering, om over te gaan tot splitsing of scheiding der Broederschap. En wel in leden van de schutterij-broederschap en in leden van de fanfare, alsmede tot splitsing van hunne financiën in twee afzonderlijke kassen".

In de bestuursvergadering van 7 november 1926 wordt een aparte commissie benoemd om een en ander uit te werken. Deze commissie bestaat uit twee leden uit het bestuur van de schutterij (Graad Stroucken en Sjang Schoenmakers), twee uit het bestuur van de fanfare (Herman Driessen en Henri Thijssen) en twee 'buitenstaanders' (Frans Heldens van huize De Mortel en Paul Levels). Op 18 no-

vember komt de commissie tot de slotsom dat een splitsing inderdaad de beste oplossing is en wordt hun voorstel op zondag 5 december 1926 aan de algemene vergadering voorgelegd. Dit voorstel bevat o.a. de volgende punten:

- Splitsing van de vereniging in: een schutterij St.-Georgius & St.-Sebastianus, met voortbestaan van haar statuten, en een "Muziekvereniging de Harmonie, die in schijn cq. opnieuw zal worden opgericht, desnoods onder een nieuwen naam".

- Splitsing van de financiën (het batig saldo) zo te regelen dat 2/3 van het batig saldo aan de schutterij blijft en 1/3 ter beschikking komt aan de muziekvereniging.

- De schutterij schenkt dan aan de "Muziekvereniging de Harmonie de complete muziekinstrumenten met den geheelen inventaris wat daarbij behoort, zooals: de trommen, pipitters, muziekkas, Drapeau, Directeursbankje enz."

De opkomst van de leden die zondag is bijna 100%, er zijn zelfs veel niet-leden aanwezig die grote belangstelling tonen in deze vergadering. Iedereen in 'zaal Betje' kan zich vrij snel vinden in de voorstellen zodat commissievoorzitter 'brievengaarder' Sjang Schoenmakers kan meedelen dat op 1 januari 1927 de splitsing definitief is. Alle rechten en verplichtingen lopen evenwel door tot en met 20 januari 1927, dit om een reël batig saldo te krijgen omdat alle contributies op die datum moeten

zijn voldaan. De algemene vergadering op 20 januari 1927 draagt dan ook een formeel karakter: niet alleen wordt de scheiding nu definitief, ook wordt dan een bedrag van 200 gulden aan de muziekvereniging afgedragen, zijnde het 1/3 deel van het batig saldo.

Op het eind van de vergadering spreekt Sjang Schoenmakers de hoop uit "dat de vriendschapsband onder de beide vereenigingen in de toekomst broederlijk blijve bestaan en bij alle feestelijke gelegenheden, de vereenigingen in de beste harmonie naast en met elkaar hand in hand blijve samengaan, tot groei en bloei van de Muziekvereniging de Harmonie en tot groei en bloei van de Schutterij-Broederschap, tot ware tevredenheid van alle leden onderling en voor de gemeenschap, tot hooger en welzijn der parochie".

Namen bij de groepsfoto harmonie Beesel:

Fanfare St.-Georgius & St.-Sebastianus Beesel in juli 1923. Deze foto werd gemaakt door fotograaf Jos Strijbosch uit Venlo naar aanleiding van het winnen van het groot concours te Thorn op 10 juni 1923.

Zittend v.l.n.r. Jean Peeters (penningmeester schutterij), Handrie Reynders (bestuurslid namens de fanfare), Henri Thijssen (idem), Herman Rutten (idem), Hendrik Pijpers (oud-dirigent), Frans Heldens (voorzitter schutterij), Louis Felten (dirigent), Frans Meuter (secretaris schutterij), Gerard Hendrix (bestuurslid namens de fanfare) en Hendrik Verhaegh (idem).

Eerste rij staande v.l.n.r. Willem Simons, Willem Proosten, Jan Jansen, Frits Claessen, Hubert Cuypers, Sjeng Niessen, Mathieu Gommans, Pierre Rutten, Michiel Claessen, Jan Stevens, Gerard Thijssen, Harie Thijssen en Herman Slabbers.

Tweede rij staande v.l.n.r. Harrie Heymann, Jan Peeters, Gerard Simons, Frits Simons, Thies Ickenroth, Louis Thijssen, Piet Heymann, Willem Niessen en Harie Reynders.

Bovenste rij staande v.l.n.r. Leo Meuter, Hubert Janssen, Harrie Reynders, Willem van de Borst, Sjaak Heijnen, Jan Geraets (drapedrager), Wiel Geraets, Hubert Niessen, Louis Niessen, Wiel Verhaegh en Sjaak Simons.

Heijerkepelke

Piet van Buggenum

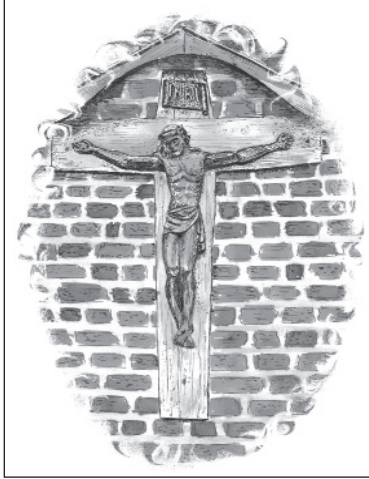
De helft van de prachtige dubbele eikenhouten deur staat uitnodigend open. Ik treed binnen in het kleine oude Mariakepelke in de buurtschap Heide te Swalmen. Een wit geschilderd altaar in barokke stijl prijkt tegen de achterwand. Het madonnabeeldje staat in een nis midden op het altaar. Men noemt haar 'Onze Lieve Vrouw van het H. Hart'. Vóór het altaar staat een kleine communiebank. Er ligt een boek op waarin be-

zoekers wensen en smeekbeden kunnen achterlaten. De aantekeningen geven nog steeds blijk van een groot vertrouwen dat men stelt in de Moeder Gods. Links naast het altaar een kleine doopvont en rechts een kaarsenstandaard met een aantal brandende kaarsen. Dat is voor mij een bewijs dat me vandaag reeds een aantal bezoekers zijn voorgeweest. Links en rechts op twee muurconsoles prijken een H. Hartbeeld en een Gerardusbeeld. Een twintigtal bidstoelen nodigt uit om plaats te nemen voor een kort gebed of overdenking. Op één van de bidstoelen ontdek ik een korte beschrijving van de geschiedenis van het kepelke, geschreven door Wim van Diepen. In alle rust neem ik de

tijd om dit interessante artikel door te nemen. Geschiedenissen van oude karakteristieke gebouwen kunnen altijd op mijn interesse blijven rekenen.

De blauwe sterrenhemel en twee kleine glas-inloodvensters completeren het interieur tot een sfeervolle ruimte voor een moment van bezinning. Het kepelke is helemaal ingericht voor het houden van bepaalde diensten, zoals doopplechtigheden en huwelijken. Het is dagelijks geopend en trekt nog steeds talrijke bezoekers. Veel mensen uit Swalmen en waarschijnlijk ook van buiten de gemeente weten de weg hiernaartoe nog altijd te vinden. Spectaculaire wonderen zullen er niet gebeuren. Toch voorziet het blijkbaar

nog in een behoefte van veel gelovigen. Misschien vinden ze er de broodnodige rust om het soms onvermijdelijke in hun leven beter te kunnen aanvaarden.

Ook dat kan men een wonder noemen.

Ik loop nog even rond het gebouwtje. Boven de ingang ontwaar ik een ingemetselde vierkante steen met daarin de tekst gebeiteld: 'CuraM.Janssen AN MDCCCXXXV'. Aan de achterkant hangt een groot kruis. Het kapelletje is omringd door vijf oude lindebomen die er, als stille lijfwachten, Maria lijken te beschermen. Na het lezen van de geschiedenis ben ik wat meer te weten gekomen over de betekenis van de ingemetselde steen en het kruis. De steen aan de voorzijde is waarschijnlijk geschonken uit dankbaarheid bij de geboorte van het eerste kind van een mevrouw Maria Janssen in 1835. De geschiedenis van het kepelke gaat met enige zekerheid terug tot 1770. Het kruis aan de achterzijde is een zogenaamd hagelkruis. Zo'n kruis stond er al op deze plek vóóordat het kepelke werd gebouwd. Deze kruisen moesten de oogst beschermen tegen hagelschade. Ik hoop dat dit soort kepelkes en kruisen het landschap in de toekomst nog lang mogen blijven sieren en dat er altijd mensen zijn die ze willen onderhouden. Het verdwijnen hiervan zou een groot verlies voor ons karakteristieke Limburgse landschap betekenen.

Inleijing euver Sjlechtermaan, Karel de Grote, Wodan en Noah...

Wim Geraedts

't Verhaol van Sjlechtermaan is gebazeerd op verhaole die bieje ós inne familie vertèld waerde euver 'm. Sjlechtermaan waas de opa van Pap en Pap haet Sjlechtermaan allein gekènd es klein menke. In 't verhaol keus Pap aevel ein 'ich'-figuur die hae leut zègke det d'r gèn familie is van Sjlechtermaan, waarsjienlik óm get meer ruimte en vriejheid van sjrieve in 't verhaol te kriege.

Sjlechtermaan waas in den tied rón dj de veurleste eewwisseling ein bekèndje dörpsfiguur in Zjwame. Hae waas van beroep rinjersjlechter mer ouch 'voordrachtkunstenaar' en dichter. Hae mó t ein gooj zangsjtum hóbbe gad en waerde daoróm vää l gevraog op broelofte en partiej e óm de zaak get meer sjwoeng te gaeve. Hae kós good kalle en maakde euveral versjes en gedichte bieje en op. Hae sjprook ouch vää l in dichvórm. Hae maakde die gedichte meis drek bieje waat d'r ge-

beurde. Biej zien in 't verhaol besjreve arrestasie door de sjeldermees sjient d'r gedich te hóbbe:

Jaren
heb ik ze gevaren
Mijn vrouwtje heeft ze gevoed
En nu wordt Manus beboet!

Óm 't verhaol get baeter te kènne plaatse en te begriepe, hób ich gezóch nao get meer achtergróndj-informasie euver Sjlechtermaan. Oppe bendjes van Pap heurde ich doe zien graafsgrif, det hae gaer op zien graaf haaj gad:

Hiej lik Manus den dichter
Hae haaj ein vrouw en drie wichter
Van ziej laeve eine goje kloot
En noe is 't menke dood
Hae haet altied vää l gezó nge en gekós
Heer gaef 'm zien ewige rös

Pap haet nag gezóch nao ziej graaf, mer haet 't nootj gevónje. Waal höb ich óngertösse zien doodsakte gevónje. Hae is waarschienlik örges anoniem begrave. Dus krieg Sjlechtermaan bije deze en in 't book asnag zien graafschrift!

Ouch op 't internet höb ich gezóch óm de in 't verhaal besjreve toessituaties get baeter te lere begriepen. Eers kós ich 'm neet vinje. Mer via zien mam, Gertrud Korsten, vónj ich 'm aevel waal op 't internet. Wie zo dök waas de achternaam Geraedts weer èns fout gesjreve nl. Gerards i.p.v. Geraedts. Pap haaj de sjtamboum van 'm èns oetgezóch, mer kós bije Gertud Korsten neet verder truuk inne veur-eljers. Dao wiste veur dus inne familie nieks vanaaf. Die internetsite die ich nao ein bietje zeuke vónj aevel waal.... En wie! Mit get truukklikke bleek de sjtamboum van Slechtermaan via zien mam Gertrud ein goldmien te zin toet zelfs truuk toet: Karel de Grote! En nag verder truuk inne tied toet zelfs Wodan (dae mit die bliksemsjichte) en Noah (geur weit waal vanne Ark en zo). Of dèt lèste klop

weit ich aevel neet.... Det haje miene Pap en ouch netuurlik Slechtermaan mótte wete! Tösse häökskes, de gezinssituaties wie besjreve klopde, allein zien jóngste breurke waas eine Ludovicus Johannus Hubertus en neet Daenjel.

Bije alle verhaole is 't de bedoeling det d'r es 't meugelik is ouch get achtergróndjinformasie, foto's, e.d. bije kómme. Daoróm ein vraog aane laezers: of ziej nag foto's höbbe van Slechtermaan. Ouch zoj 't sjoon zin es d'r nag get meer gedichskes van Slechtermaan örges bewaard zoje zin. Ouch zeuk ich nag foto's van eine Noorenthoom van oppe Boekkel, De Platte, Doeze Wullem of ziej vader.

Bije de veurige inleijing sjreef ich det 't book noe waal misjiens gauw zoj oetkómme. Inne tössetied is d'r al ein redaksiekemissie veur 't oetgaeve van 't book samegesjteld, die de oetgave mót gaon veurbereije. Dao zitte meis de bekènde miense in, die ouch ein deil van de anger Zjwamer beuk höbbe veurbereid. De redaksie is daoróm in gooj henj en dus det book kump d'r zeker!

Euver Slechtermaan kóm ich neet oetvertèld..... (1)

Ein Onze Vader veur de miens dae 't vaere bèd haet oetgevónje: Onze Vader die in de hemelen zijt....

Saoves nao 't aete waerde bije ós toes troew de rozekrans gebaedj. Ós moder baedje altied veur, behalve friedessaoves, den kwaam Slechtermaan klenjere en

deej dae 't veurbaeje, det kós d'r good, ouch de lietaniej kènde d'r gans van boete. En op 't inj kwaam altied daen Onze Vader veur d'n oetvinjer van 't vaere bèd. Jaorelank höb ich versjtange vaerevèt in plaats van vaere bèd. Waat ei vaere bèd waas, dao kós ich mich es kindj gaar gèn veursjtèlling van make, ich haaj nootj anges es op 'ne sjtreuzak gesjloope. Waat vaerevèt beteikende, det wós ich. Es ei verke gesjlach waas en aoepen gesjneje

waerde, zoogs se det vèt drek zitte. Det waerde gesjmóltje en oetgebraoje en den bleve krepkes euver; en die, werm mit get zaat op 'n sjneej zjwart brood, dao waas nieks lekkerders.

Ich kós mich sjlech indinke, det vaerevèt door 'ne miens oetgevónje zoj zin, mer Slechtermaan baedje veur dem, dus es kindj sjtóngs se dao neet bije sjtil. Einen Onze Vader meer of minder, det kwaam d'r neet opan.

Later - Maan waas toe al jaore dood - höb ich gehurd det d'r baedje veur d'n oetvinjer van 't vaere bèd. Of d'r meinde, det dae nag in 't vagevuur zoot en waoróm, ich weit 't neet en nemes haet 't mich kónne zegke. Es d'r nag neet op zien besjtumming is, den haet 't in gei geval gelaege aan ós, want eder waek kreeg d'r zienen Onze Vader mit.

- Eers kreeg ich ein bótram van tant en later móch ich mit tant nao bèd. Wie d'r ei jaor of twelf waas, waerde Maan inne leer gedaon bije 'ne sjlechter in Remunj, in 't begin allein veur de kós en aaf en toe 'ne sónjessent. Dao waas ouch ein maag in deens van 'n twintjig jaor. Mien heet ze, vóloet Jacomina.

Die mós 't hoeshaje doon, poetse, kaoke, wasse en alles wie 't veurkwaam; de vrouw vanne baas sjtóng mit inne sjlechterswinkel.

- Tant Mien mósse mich mer neume, haaj ze taengen 'm gezag, wie d'r pas dao waas, - en doe mós mer good aete, en det deej d'r ouch. Mien zorgde dus ouch veur de bôtramme van Maan, 't knechje.

Hae leerde dao ouch get menere. Aantoes waas d'r nagal roew opgetroch; hae waas d'n aadjste van teen kinjer, ach jónges en twee maedjes. D'n eersten daag det d'r sjmiddes mit oot, pakde d'r zich nao 't baeje drek de kómp mit aerpele óm zich op te sjöppe. Zo zal d'r 't toes ouch waal gedaon höbbe. Mer det hoofde neet van (tant) Mien. "Eers grote miense en den lap-ore", zag die en Maantje mós wachte toet alle angere anne beurt wore gewaes. Det haet d'r zich good inne ore geknuip.

Hae mós ouch van toes vertèlle. Wie ze 'm vroege mit wiewäöl kinjer det ze toes wore, zag t'r: "Mit mich d'r bieje twee maedjes en zeve jónges, mer ozen Daenjel det waert d'r ouch nag eine". Daenjel waas zie jungste breurke van drie jaor. Vreuger haje alle kinjer klèdjes aan en ei sjólkske óm toet ze ei jaor of veer wore, ouch de jónges.

't Waas dao 'n gooj plaats bieje dae sjlechter in Remunj, inne kos en ouch óm 't vak te lere. Maan is d'r teen jaor gebleve toet det d'r trouwde mit..... (tant) Mien. En 't is nag altied zo gewaes, de vrouw wo se mit getrouwd hös, dao moogs se mit nao béd (ouch al höbs se d'r jaorelank tant taenge gezag) en det deej Maan den ouch al-aoves, det sjloog d'r nootj euver, zeker neet in 't begin. Later gebeurde 't waal dökker det d'r sjnachs neet toes kwaam es d'r mós optraeje op broelofte of bieje feesjes, in Zjwame en ouch op anger plaatse inne ómgaeving. 't Versjil in laeftied vónje ze eigelik allebei neet zón probleem. Det waerde verhajingsgewies aldaag kleiner. Mer wo ze waal al èns meujelikhede mit haje waas 't versjil in postuur.

Hae waas tamelik klein van sjtök, Mien waas meer es 'ne kop groter. Wie ze vriejde haet Maan dao ouch nag ei versje op gemaak -dao waas neet vööl wo d'r gei gedich op maakde; die velen 'm dök zo in- : Och, mie leef wich, ich haaj zo vööl van dich. Mer buig dich èns nao mich, anges kan ich neet aan die gezich.

- Waat höb ich geheurd, is Mien aant vrieje? Det vroeg emes anne vader van Mien. Dae waas 't dao

in 't begin nag lang neet mit èns. Mien waas al euver de dertig; zien vrouw waas intösse gesjtörve en hae meinde det zien dochter waal bieje 'm zoj blieve óm 'm aan zien inj te bringe. Hae deej of wen Maan lóch veur 'm waas.

- Vrieje? Mien dochter? Weit ich neet. Sónjes nao de vesper zeen ich waal zónne sjnótaap bieje ós ane taofel zitte te vraete aan ós eigeweitemik, mer waat dae wiejer mótt weit ich ouch neet.

Wie d'r Maan get baeter leerde kènne, sjtóng d'r Mien gaer aan 'm aaf. Hae is later bieje häör gaon inwone en haet 'ne fijnen aje daag gad.

Maan waas mit vanne eerste in Zjwame, die zich 'ne fiets aansjafde en wie d'r 't óngeveer kós ging d'r dao sónjes ouch mit nao 't maedje. Mien woonde oppe Bezelsewaeg.

- Volgende waek kóm ich neet meer te voet mer oppe fiets, óm veer oer kóns se mich verwachtte. Den mótte waal ei paar man greid sjtaon óm mich taenge te haje.

Det d'rop sjpringe en vare, det ging waal nao lang oefene, mer sjtoppe kós t'r neet allein. De fietse haje toe nag gèn handjremme of truuktrapremme, 't wore allemaol dootrappers. De twee breurs van Mien zólle oppe waeg sjtaon om 'm te grieppe. Mer det kwaam sjeif oet want hae kwaam minstes ei keteer euver tied en toe wore ze nao binne gegange. 't Raegende det 't goot.

- Dao geit d'r, reep Mien inèns, - Gauw 'm nao, mer hae waas al veurbiej, 'n heel sjtök op Bezel aan. Anne Teutebaek drejde d'r links de paad op op Wielder aan en toe is d'r gans naeve Wielderhaof en door Middelhaove ómgeware. Vief minute later zoge ze 'm weer aankómme en toe kregte ze 'm te pakke en kóste ze 'm sjtilhaje. Daonao haet d'r geleerd om sónger hulp van angere d'r vanaaf te kómme, mer geweun aafsjtappe ging ouch nag neet drek; 'nen helen tied mós d'r nag sjtoppe door zich te grieppe aan 'ne boum, dae ei paar hóngerd maeter veurbiej 't hoes, wo Mien woonde, naeve de waeg sjtóng

en dao kwaam d'r toet sjtilsjtandj. Daen aafsjtandj truuk leijde d'r den de fiets.

Maan, det waas 'ne sjiekke. Op broelofte en bieje feesjes waerde d'r vööl gevraog óm leedjes te zinge en gedichte veur te drage, de meeste zelf gemaak. Hae numde zich zelf slager-humorist.

Oppe daag, det d'r zelf getrouwd is, droog hae ouch eige gemaakte gedichte veur. Jaomer genóg zin d'r dao gèn meer van bekènd. Allein van 't versje, det d'r saoves oppe sjlaopkamer opzag, wie 't d'róm ging wae van beije 't eers inne béddekoetsj zoj sjtappe, zin ei paar regels bewaard gebleve.

Dao kwaam in veur: 'den eed van trouw gezwoven' en get euver 'bekoren' en de lèste twee regels wore: "wij moeten dit doen naar behoren, eerst grote mensen en dan lap-oren".

Sins ze getrouwd wore, numde de miense häör Maane Mien en zie zag, es ze 't euver häöre miens haaj: mienne Maan.

- Waat is dit veur ei pertretje, ome Maan, wae is det kiendje det dao op sjeit mit 't hendje oppe läön vanne sjtool? - Det is tant Mien, wie ze vief jaor waas. Det is al lang geleje.

Es kinjer kwome veur vööl bieje Sjelechtermaan toes, ich en mie jóngste zöster. Veur woonde d'r ei paar hoezer vanaaf. 't Waas gèn femielie van ós, mer toch zagte veur altied ome en tant. Ze haje zelf nag gèn kinjer en veur deje dökker boodsjaappe veur häör.

Op 'ne zónjigmiddig wore v'r ouch èns dao; 't raengende en toe móchte v'r sjele mit 't kisje mit doodsjprintjes en dao zote ouch pertrette in. Aan det pertretje van tant Mien waas get vraemps.

- Woróm kump det sjtuukske van 't bukske ónger 't klèdje oet? 't Waas ei net wit klèdje mit poefmuukkes; 't reikde toet halfwaeg de kute en dao ónger kwome de fraanjele van 't linker bóksesjtuukske oet. - Toe mós tant Mien pisse. - Och doe sjouter, det hoofse die wichter neet oppe naas te hange, zag zie taenge hem en taenge ós: gluif 'm mer nieks, van dae sjtoek waas 't illesjtiekske kepot gegange en toe zakde d'r aaf.

Ome Maan knipde ós 'n uigske ofwen d'r wojo zègke: wach mer, ich lik uch det waal èns oet en toe vroege veur neet wiejer.

Wie tant Mien 'ne keer neet toes waas kwaam d'r mit 't verhaol. - Ich höb 't nootj van häör zelf geheard,

mer 'n tant van häör, tant Truut, haet 't mich vertèld. Van anger kinjer haaj ze geheard, det ze ei pertret haje laote make en toe bleef zie mer aant sjenze: zie wojo ouch èns aafgetroch waere. In Zjwame waas toe nag nemes dae det deej. Dao móste ze veur nao Remunj. Tant Truut ging mit. Wie de fotograaf van zienen achternaam heet, weit ich neet, mer ze numden 'm Tiptop. Dae kós ech gewichtig doon en maakde allerlei poespas bieje 't pertrette make.

Toe haje ze nag van die grote toesjtèlle, net 'n kis op hoog peut, mit 'ne grote zjwarte lap d'reuver haer. Dao waas Tiptop - dae netuurlik wojo laote zeen det d'r wós wie 't mós en ziej geldj waerd waas - al 'ne keer of veer óngeröet gekraope, óm get te verangere aanne haging, 't köpke ei bietje opziej, 't hendje ei sjtökske meer nao veure oppe läön vanne sjtool, de sjtrik inne haor get hoger geknuip. Dao kwome in eder geval heel get kómpelemente bieje te pas en 't doerde 'nen hele tied eer 't 'm good waas. Gans op 't lès waerde de sjtool nag ei bietje nao achter gezat en net wie d'r vanóngger de zjwarte dook reep, det d'r zoj knippe en det ze noe heel sjtil mós blieve sjtaon, kwaam d'r ein heel benepe sjtumke: - Tant Truut, ich mótpisse.

Tiptop waerde zo giftig wie 'ne knien, det d'r veur zón neuzeligheid ziej werk mós óngerbraeke. Tant Truut en ouch tant Mien netuurlik heel zenewechtig, flot nao 't huuske, toe de boks mer gouw gouw opgetroch, hals euver kop truuk nao 't atelier sónger d'rop te lètte of alles waal good zoot en ouch Tiptop zoog de fraanjele van 't sjtuukske neet, hae waas ziej gedöldj kwiet, paotde 't wich weer naeve de sjtool, kroop achter 't apperaat ónger de zjwarte lap en troch drek aaf. En toch is 't nag ei net pertretje gewaore, allein det det sjtuukske droet kump, det haaj eigelik neet gemós. Mer noe kóns se waal zeen det d'r nette fraanjele aan zote, want die haaj in daen tied nag neet eder maedje aanne bóks.

Uit de oude doos

Deze keer ziet u het ouderenkoor bij de carnavalsmiddag in de Robijn, februari 1971. De foto is afkomstig uit het archief van mevrouw Johanna Cox-Geraedts.

Bovenste rij v.l.n.r.: H. Simons, Sef Beurskens, Maria Evers, dirigente, W.H. de Hilster, Wiel Cox, Frans Mooren, ??, Sjeng Ruyten, ??

2e rij v.l.n.r.: Jung Willems, Sjeng Scheepers en Frans de Hilster, Sjra Janissen, Math. Simons, Sjeng Heynen

3e rij v.l.n.r.: Anna Nijssen-Wuts, ??, Mien Janissen-Alers, Elise Heuvelmans, M. Kleijnen

4e rij v.l.n.r.: Tina Pluymen, Mien Alers, Antje Geraedts-Scheepers, Tr. Beurskens-Sillen, M. Bruijnen, Paula, van pastoor Niessen.

Wie geeft ons de ontbrekende namen van de leden van de ouderenvereniging door? Bedankt alvast.

